

Yaşadıkça Eğitim

EYLÜL / ARALIK 1998
400 000 TL (KDV Dahil)

Zekâ Testleri

Nasıl Ders Çalışmalı?

Yaratıcı Disiplin

Görme Engellilerde Meslek Eğitimi

Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim'de Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Sosyal Pazarlama Anlayışının Okul Yöneticiliğinde Kullanılması

Lise Öğrencilerinin Benlik ve İç Dünyaları İle İlgili Sorunlar

Avrupa Yurttaşlığı, Yeniden Yapılanma ve Eğitimin Geleceği

59/60

Değerli Okuyucularımız,

Yaşadıkça Eğitim dergisi, 60. sayısına ulaşmış bulunuyor. 12 yıldır yayımını sürdüren *Yaşadıkça Eğitim*, bu süre içinde kendi alanı ve çizgisinde tek olma özelliğini korumuştur. *Yaşadıkça Eğitim*'in pek çok anne-babaya ve eğitimciye yararlı olduğuna inanıyoruz.

Yaşadıkça Eğitim'i yayımlamaya başladığımız yıllara oranla bu gün, anne-babalara ve eğitimcilere yönelik yayınlar büyük artış göstermiştir. Bu alanda yerli, yabancı birçok yazarın kitapları yayımlanmış ve bunlar önemli ölçüde yaygınlık kazanmıştır. *Yaşadıkça Eğitim*'in yayımcısı olarak, bundan da büyük sevinç duyuyoruz. Çeşitli eğitim sorunlarının gündeme gelmesi, toplumumuz açısından önemli bir gelişmedir.

Yaşadıkça Eğitim, bundan sonraki etkinliğini daha *akademik* bir çizgide ve *dört ayda bir* yayımlanarak yürütmeye karar vermiştir. Bu kararın bir nedeni, Eğitim Fakültelerinin çoğalması ve bu fakültelerdeki öğretim üyelerinin, eğitim sorunları konusunda yayım yapma birikimlerinin ve isteklerinin artmasıdır. *Yaşadıkça Eğitim*, bu çevrelerde yapılacak çalışmalara yeni yayım döneminde daha çok destek verecektir. Eğitim alanıyla ilgili araştırmaların, tartışmaların ve önerilerin çoğalması, ülkemizdeki eğitim ortamına hiç kuşkusuz daha düzeyli bir nitelik getirecektir.

Cumhuriyetimizin 75. yılını kutladığımız bu günlerde, ülkemizin en önemli sorunlarından biri olan eğitime, yalnızca nicelik olarak değil, nitelik olarak da katkıda bulunacak girişimleri desteklemeyi görev biliyoruz. Bu alanda yalnız yasama ve yürütme organlarına değil, üniversitelerimize ve eğitimcilere de büyük sorumluluk düşmektedir. Eğitim alanımıza birtakım eleştiriler yöneltirken, bu alanda yapılan yanlış uygulamaları giderecek, eğitimin niteliğini geliştirecek, ciddi ve uygulanabilir öneriler de ortaya koyulmalıdır. Sorumluluk taşıyan kişi ve kurumlar, bu gün gerekli çalışmaları yapmaz, gerekli girişimlerde bulunmazlarsa, gelecek kuşaklara karşı görevlerini gereğince yerine getirmemiş olacaklardır.

Gelecek kuşakların her bakımdan sağlıklı ve donanımlı olması, eğitim alanında bu güne kadar savsaklanmış önlemlerin ve uygulamaların, yoğun bir destekle, en kısa sürede gerçekleştirilmesine bağlıdır. *Yaşadıkça Eğitim*, bundan böyle de, yetişmekte olan kuşakların hizmetinde ve onların çağdaş bireyler olmasını sağlayacak çalışmaların yanında olacaktır.

Yeni yayım döneminde buluşmak dileğiyle saygılarımızı sunarız.

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

Arş. Gör. Levent ÇELİK

Zekâ Testlerinde Son

Gelişmeler ve Evde Zekâ

Testi Uygulamaları _____ **2**

Dr. Hayal KÖKSAL

Sekiz Yıllık Bütünleştirilmiş

Zorunlu Eğitim'in Uygulanmakta

Olduğu İlk Yıl İçinde Ortaya

Çıkan Sorunlar ve Çözüm

Önerileri _____ **10**

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KÖK

Görme Engellilerde Meslek

Eğitimi ve Rehabilitasyon _____ **15**

Dr. İlhami FİNDİKÇİ

Sunuş Çağı _____ **18**

Dr. Ayhan URAL

Sosyal Pazarlama Anlayışının

Okul Yöneticiliğinde

Kullanılmasına İlişkin

Bir Yaklaşım _____ **20**

H. Maddox

Çev.: Gül ÇÖRÜŞ

Nasıl Ders Çalışmalı _____ **25**

Coleen ARMSTRONG

Çev.: Uzm. Psk. Nilüfer EYÜPOĞLU

Biraz Yaratıcı Disipline Ne

Dersiniz? _____ **36**

Dr. T. Fikret KARAHAN

Lise Öğrencilerinin

Benlik ve İç Dünyaları ile

İlgili Sorunlar _____ **39**

Prof. Dr. İhsan TURGUT

Avrupa Yurttaşlığı,

Yeniden Yapılanma ve

Eğitimin Geleceği _____ **45**

Yayınlarmız _____ **48**

Yaşadıkça Eğitim

Eylül / Aralık 1998 **59/60**
400.000 TL.

(KDV Dahil)
ISSN: 1300-1272
(İKİ AYDA BİR YAYINLANIR)

Sahibi
KÜLTÜR HİZMETLERİ A.Ş.
Fahmettin AKINGÜÇ

Genel Yayın Yönetmeni
ve
Yazı İşleri Müdürü
Bahar AKINGÜÇ GÜNVER

Yayın Kurulu
(Soyadı sırasına göre)
Bahar AKINGÜÇ GÜNVER
Prof. Dr. Yahya AKYÜZ
Yrd. Doç. Dr. İrfan ERDOĞAN
Dr. İlhami FİNDİKÇİ
Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU

Teknik Yönetmen
Kudret GÜVENÇ

Dizgi
Cemal TURAN
Senem GÖKTAŞ

Montaj
Zafer UZUNTÜRK

Fotoğraflar
Temel YİRMİBEŞ

Renk ayırımı ve film çıkış
Filmon Ltd.Şti.

Baskı ve Cilt
Çınar Ofset

Yapım/Yönetim
YA/BA A.Ş.

9.-10. Kısım 34 750 ATAKÖY/İST.
Tel: (0-212) 559 04 88 Fax: 560 47 79
e-mail: kultur@kultur.edu.tr

©

Kültür Koleji Yayınları
ISSN: 1300 - 1272

Her türlü yayın hakkı
KÜLTÜR HİZMETLERİ A.Ş.'ne aittir.
Dergide yer alan yazılardan akademik kurallar
çerçevesinde, kaynak gösterilerek yararlanılabilir.

Fiyatı

400.000 TL. (KDV Dahil)
KKTC için 550.000 TL. (KDV Dahil)

Abone koşulları

Yıllık (6 sayı için indirimli) 1.920.000.- TL.
Abone ücretleri için;
Yapı Kredi Bankası Ataköy Şubesi
Hesap No: 1095257-2
Yaşadıkça Eğitim ya da
Posta Çeki Hesap No: 475 009

Yayıncıdan...

Değerli Okuyucularımız,

Yaşadıkça Eğitim dergisinin, 59/60. sayısı ile size yine ilginç konular ve görüşler sunuyoruz. Bunların toplumuzun gelişmesi ve daha sağlıklı kuşakların yetiştirilmesi açısından yararlı olacağını umuyoruz.

Bu sayımızdaki ilk yazı, **Prof. Dr. Mustafa Ergün** ile **Arş. Gör. Levent Çelik** tarafından hazırlanmış, zeka testlerini irdeleyen bir incelemedir. Bu yazıda zeka testlerinin zaman içindeki gelişimini, uygulanmaları ile ilgili yöntem ve sorunları da bulacaksınız.

Dr. Hayal Köksal'ın hazırladığı "**Sekiz Yıllık Bütünleştirilmiş Zorunlu Eğitim**" ile ilgili yazı ise, çok güncel bir soruna eğilmektedir. Yazarın getirdiği önerilerin, üzerinde durulması ve değerlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz.

"**Görme Engellilerde Meslek Eğitimi ve Rehabilitasyon**" başlıklı yazısında **Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kök**, bütün kişilerin topluma kazandırılmasının, hem bu kişiler hem toplum için ne denli yararlı olacağını vurguluyor.

Dr. Ayhan Ural'ın yazısı, okul yöneticiliği için yeni bakış açıları getiriyor. Ülkemizde yeterince üzerinde durulmamış olan bu konunun gündeme getirilmesi, eğitim-yönetim ilişkilerinin doğru temellere oturmasına katkı sağlayabilir.

Uzman Psikolog Gül Görüş'ün "**Nasıl Ders Çalışmalıyız?**" başlıklı çevirisi de eğitimciler, ana-babalar ve öğrenciler için çok yararlı bilgiler içermektedir.

Uzman Psikolog Nilüfer Eyüpoğlu'nun Coleen Armstrong'dan Türkçe'ye çevirdiği "**Biraz Yaratıcı Disipline Ne Dersiniz?**" adlı yazısının özellikle eğitimciler için çok yararlı olduğunu düşünüyoruz.

Dr. T. Fikret Karahan "**Lise Öğrencilerinin Benlik ve İç Dünyaları İle İlgili Sorunlar**" başlıklı yazısında konu ile ilgili yapmış olduğu bir araştırmanın bulgularını sunmaktadır.

Prof. Dr. İhsan Turgut "**Avrupa Yurttaşlığı, Yeniden Yapılanma ve Eğitimin Geleceği**" başlıklı yazısıyla Avrupa'nın kültürel geleceğini eğitimle ilişkilendirerek irdelemektedir.

Dr. İlhami Fındıkçı'nın sürdürdüğü Yaşadıkça Eğitim köşesinin bu sayıdaki konusu : **Sunuş Çağı**.

Dergimiz, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da yine ilginç konuları en yetkili uzmanlarından size iletmeyi sürdürecektir.

Saygılarımızla.

... Okura

Zekâ Testlerinde Son Gelişmeler ve Evde Zekâ Testi Uygulamaları

Prof. Dr. Mustafa Ergün

Afyon Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesi

Arş. Gör. Levent Çelik

Afyon Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesi

1960'lı yıllara kadar, zekâ ölçümünde faktörel yaklaşım baskındı. Ancak son yirmi yılda, zekânın incelenmesi konusunda yeni bir yaklaşım ortaya çıkmıştır.

Zekâ, insanoğlunun eski çağlardan beri üzerinde ısrarla durduğu bir konudur. Herkes kendince zekâyı tanımlamaya çalışmıştır. Eski dönemlerde zekâ daha çok, "hızlı düşünme" olarak tanımlanıyor, hızlı düşünen ve günümüzde "hızır cevap" dediğimiz insanlar, "zeki insan" diye adlandırılıyordu. Hatta insanoğlu, günlük hayatta üstün başarı gösteren insanları, "üstün zekâli" olarak adlandırmıştır.

Zekâ farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Bu tanımlardan bir kaçışöyledir:

- ▶ Wechsler'e göre zekâ, bireyin amaçlı davranma, akılcı düşünme ve çevresi ile etkilice başatmesi için kullandığı kapasite;
- ▶ Woolfolk'a göre zekâ, bireyin kalıtım ya da öğrenme ürünü zihinsel işlevleri, bilgiyi edinme, hatırlama, geri getirme ve problem çözme ya

da dünyaya uyum sağlamada kullanma yetenekleri (Açıkgöz, 1996);

- ▶ Zekâ, öğrenebilme ve öğrenileni eleştirebilme yeteneği (Binbaşıoğlu, 1985);
- ▶ Zekâ, etkili olarak soyutlama yapabilme yeteneği (Binbaşıoğlu, 1985);
- ▶ Zekâ, yeni durumlar ve yeni sorunlarla, düşünme yoluyla başa çıkma yeteneği;
- ▶ Zekâ, yeni durumlara hakim olmada ruhsal eylemlerin başarı derecesi,
- ▶ Piaget'e göre zekâ, çevre ile uyuma, düşünce ile aksiyonun teşkilatlandırılması ve yeni baştan organize edilmesi demek olan belli bir uyumlu davranış örneğidir (Clark, 1973).

Bazı psikologlar zekâyı, kendini çeşitli yollardan ortaya koyan genel bir "anlama ve akıl yürütme kapasitesi" olarak görürler.

Yukarıda verilen tanımların hepsi zekâyı tek yönüyle ele almaktadır. Psikologların, eğitimcilerin ve diğerlerinin yapmış oldukları tanımların farklı olmasının ana nedeni, zekânın kendilerini ilgilendiren yönünü dikkate almalarıdır. Örneğin psikologlar zekâyı bir kapasite olarak tanımlarken, eğitimciler zekâyı yetenek olarak tanımlamaktadır. Zekânın, tek faktörlü genel bir özellik mi yoksa çok boyutlu bir özellik mi olduğu konusunda çeşitli yaklaşımlar vardır. Biz, bunlardan faktörel yaklaşım ile bileşenler yaklaşımını ele alacağız.

Faktörel Yaklaşım

Faktörel yaklaşımda C. Spearman, L. Thurstone ve Guilford'un zekâ kuramları bu başlık altında ele alınacaktır.

Faktör analizini ortaya koyan Charles Spearman, tüm bireylerin değişen miktarlarda bir genel zekâ faktörüne (bu faktöre **g** adı verilmektedir) sahip olduğunu öne sürmüştür. Kişi sahip olduğu **g** miktarına bağlı olarak, parlak ya da sönük olarak tanımlanabilir. Spearman'a göre **g** faktörü, zekâ test maddelerinde performansı belirleyen temel unsurdur. Ayrıca her birine **s** denilen özel faktörler de belli yetenek ya da testlerde belirleyici rol oynamaktadır (Atkinson, Atkinson ve Hilgard 1995.)

Spearman'ın *genel zekâ faktörü* diye adlandırdığı kavram, başka kaynaklarda **Genel Yetenek**; *özel faktör* diye adlandırdığı kavram da **Özel Yetenek** olarak geçmektedir. Hatta, Spearman'ın faktör analizi diye adlandırılan kuramı, başka kaynaklarda, *İki Etmen Kuramı* şeklinde yer almaktadır. Bu kaynaklarda da *genel yetenek*, bireyin her türlü zihin etkinliğinde rol oynayan genel bir zihni enerjidir. *Özel yetenek*, "belirli bir zihin etkinliğinin gösterilebilmesi için genel zihni yeteneğin dışında ihtiyaç duyulan zihin gücüdür" şeklinde tanımlanmaktadır (Başaran, 1984).

Spearman'ın genel zekâ kavramına

itiraz eden Louis Thurstone, zekânın belli sayıda birincil yeteneğe bölünebileceğini belirtmiştir. "Birincil yetenek" dediği kavramla; sayısal problem çözme, sözel kavrama, bellek ezberleme, genel akıl yürütme, sözel akıcılık (sözcük türetme vb.), şekil ilişkilerini görebilme, algısal hız dediği yedi faktörden bahsetmektedir (Açıkgöz, 1996).

L. Thurstone'un kuramı bazı kaynaklarda Küme Etmen Kuramı adıyla yer almaktadır. Yine bu kaynaklardan, yedi faktör olarak sıralanan bu yeteneklerde bireysel farklılıkların var olduğu, bireysel farklılıkların nedeninin ise kalıtım ve gelişim olduğu belirtilmektedir (Başaran, 1984).

Bir başka çok faktörlü zekâ kuramcısı Guilford ise, 120 zekâ faktörü saptamıştır. Guilford'un kuramı, içerdiği zekâ boyutlarından çok *convergent* (bir tek doğru yanıtın ya da çözümün bulunduğu durumlar) ve *divergent* (doğru çözüm için birden fazla olasılığın bulunduğu durumlar) düşünme biçimleri arasında yaptığı ayırım ile dikkat çekmiştir (Açıkgöz, 1996). Guilford, kuramında, zekânın boyutlarını da şöyle açıklamaktadır: Zekânın üç boyutu vardır, bunlar; zekânın içeriği, zekânın işlemleri ve zekânın ürünleridir.

Zekâ içeriğini, algılanan duyular; anlaşılabilen sözcük, kavram ve sayılar gibi simgeler; anlatılabilen düşünceler ve yapılan davranışlar oluşturur.

Zekâ işlemlerini, içeriği bilme, bellek, yaratıcılık, yaşantılara dayalı olarak yapılan tepkiler ve bunların değerlendirilmesi oluşturur.

Zekâ ürünlerini ise zekâ işlevi sonucunda yapılan davranışlar oluşturur (Başaran, 1985).

Bileşenler yaklaşımı

1960'lı yıllara kadar, zekâ ölçümünde faktörel yaklaşım baskındı. Ancak son yirmi yılda bilişsel psikolojinin ilerlemesi,

Bazı kaynaklarda üç tür zekâdan bahsedilirken başka kaynaklarda bu sayı yediye kadar çıkmaktadır.

zekânın tekrar incelenmesi için gereken zemini oluşturdu. Zekânın incelenmesi konusunda "Bileşenler Yaklaşımı" diye adlandırılan yeni bir yaklaşım ortaya çıktı.

Bileşenler yaklaşımına iyi bir örnek Sternberg'in çalışmalarıdır. Sternberg'in tanımladığı çeşitli bileşenler yaklaşık olarak aşağıdaki gibi ifade edilebilecek kümeler halinde organize olma ve işleme eğilimi gösterirler:

1. Yaşantılardan yararlanma ve öğrenme yeteneği.
2. Soyut düşünme ya da akıl yürütme yeteneği.
3. Değişen ve belirsiz bir dünyanın kaptislerine uyma yeteneği.
4. Kişinin yapması gereken işleri süratle gerçekleştirmesi, kendini güdüleme yeteneği.

Bu dört yetenek yalnızca zekânın bileşenler analizi için geçerli değildir. Bu faktörler zekâ testleri üzerine çoğu faktör analizinde de bulunur. (Atkinson, Atkinson ve Hilgard, 1995).

Sternberg'in üçlü zekâ kuramına göre zekânın kavramsal, yaratıcı ve bağ-

lamsal bölümleri vardır. Edim; yeni bilgiyi kodlama, bilginin içindeki ilişkileri bulma, bir problemi yanıtlama vb. süreçleri içermektedir. Bilgi edinme; öğrenilebilecek bilginin öğrenilmeye değer olup olmadığına ve önceki bilgiler ile ilişkili olup olmadığına bakmakta kullanılır. Üst bileşen ise, ilk iki bileşeni yönetir (Açık-göz, 1996).

Piaget, zekâ kuramında zekâyı uyum süreci olarak görür. Uyum; organizma çevre etkileşiminde denge demektir. Piaget zekânın işleyiş ve gelişimini biyolojik bir modelle açıklamaktadır. Ona göre bedensel büyüme de aslında birtakım uyumların sonucudur. Uyumun meydana gelmesi için önce bir bedene, sonra da bu bedenin âhenkli çalışmasına, bir başka deyişle organizasyona gerek vardır. Herhangi bir organizmanın büyümesi onun çevresi ile etkileşim halinde bulunmasını zorunlu kılar (Toker, Kuzgun, Cebe, Kaya, 1968).

Zekâ türleri hakkında da çeşitli görüşler vardır. Bazı kaynaklarda üç tür zekâdan bahsedilirken başka kaynaklarda bu sayı yediye kadar çıkmaktadır. Örneğin Edward Thorndike zekâyı soyut, mekanik ve toplumsal olmak üzere üç türe ayırırken (Başaran 1985), Howard Gardner zekâyı sözel, müzik, şekilsel, mantıksal, matematiksel, kendini tanıma, başkalarını anlama ve bedensel diye yedi türe ayırmaktadır. Gardner buna kanıt olarak da beyinde oluşan ve yalnızca bir tür yeteneği olumsuz etkileyen, diğerlerini etkilemeyen hasarları göstermiştir (Açık-göz, 1996).

Zekâ ile ilgili olarak en çok ilgi toplayan, tartışılan ve araştırılan konulardan biri de zekâ üzerinde çevrenin mi yoksa kalıtımın mı daha etkili olduğudur. Bu soruyu yanıtlamak amacıyla yapılan çalışmalar daha çok aynı çevrede ya da farklı çevrelerde yetişmiş ikiz veya ikiz olmayan kardeşler ile bunların anne babalarının zekâ ilişkileri üzerinde yoğunlaşmıştır. Zekâ, ne kalıtımın ne de çevrenin tek başına etkilediği bir unsur değildir, her ikisinin de sentezidir. Bunu şu şekilde formüle etmek de mümkündür:

Zekâ = Çevre + Kalıtım.

Geleneksel Zekâ Testleri

Zihinsel yetenek ya da zekâ testleri geliştirmeye çaba gösteren ilk kişi Sir Francis Galton olmuştur. Doğa bilgini ve matematikçi olan Galton, bireysel farklılıklarla ilgileniyordu. Galton, bazı ailelerin biyolojik olarak üstün, daha güçlü ve daha akıllı- olduğuna inanıyordu. Zekânın bir nesilden diğerine geçen istisnai algısal motor becerilere bağlı olduğunu düşünüyordu. Galton'a göre tüm bilgiler duyular aracılığı ile edinildiğinden, bireyin algısal aygıtı ne kadar duyarlı ve doğru çalışıyorsa kişi o kadar zeki olur. Galton, 1884'teki Londra Sergisi'nde dokuz binin üzerinde ziyaretçiye bir grup test uyguladı; bu testlerle kafa boyutu, tepki süresi, görsel keskinlik, görsel şekiller ile ilgili bellek, nefes alma kapasitesi ve bilek sıkma gücü gibi değişkenler ölçülüyordu. Bulduğu sonuçlar Galton'u hayal kırıklığına uğrattı, kafa boyutunu temel alarak ünlü İngiliz bilim adamlarını sade vatandaşlardan ayırt etmek olanaksızdı. Ayrıca bilek sıkma gücü diğer zekâ ölçüleri ile pek bağlantılı değildi. Testlerin pek yararlı olmadığı ortaya çıkmış olsa bile Galton psikolojide önemli bir rol oynayan korelasyon katsayısını keşfetti (Atkinson ve Hilgard, 1995).

İlk kez Cattell, psikolojik test kavramını kullandı ve bellek, imge, görme, işitme keskinliği, ardışık imgeler, renk tercihleri, ses, ağırlık, zaman algıları, tepki zamanları alanlarında testler uyguladı. Galton ve Cattell'den sonra test üzerine çalışanlar çoğaldı. İngiltere'de Spearman ve Pearson bu işi ileri götürdü. Almanya'da Krapelin ve öğrencisi Oehrn çocuklara, algı, aritmetik, yanlış bulma, bellek, çağrışım testleri ve harekât testleri uyguladılar. Zekâyı bir terkip yeteneği olarak gören Ebbinghaus "Konbinations Methode" ile içinde eksik kelime bulunan cümleleri tamamlatarak zekâyı ölçmeye çalışmıştır. Masselon da terkip yeteneğini, deneğe bir kaç kelime vererek cümle yapmasında aramıştır. Aynı düşünceyi Whipple, harflerden kelime yapımı ile uygulamaya çalışmıştır. Heilbronner, yukarıda sözü edilen testleri sözlü oluşlarından gelen sakıncalarından arın-

dırmak için resimlerle eksik taslağından başlayarak bütünü bulma biçiminde zekâyı ölçmeyi denemiştir.

Testlerin bolluğuna karşın, bunların derecelendirilmesi konusunda bir ölçü ele alınmamıştır. Bu Claparede'nin dediği gibi, tıpkı fizikçilerin derecelendirmeyi unuttukları termometre ve metre kullanımına benzer. Bu ölçek yıla hatta aya göre bir deneğin zekâca geri ya da ileri olup olma-

diğini meydana çıkaracak bir teşhis aracı veriyordu. Daha sonra zekâ yaşının her yaş için taşıdığı anlamı kesinleştirmek üzere W. Stern, zekâ yaşının kronolojik yaşa göre ele alınması düşüncesini uyguladı. Testte kazanılan puan toplamının, kronolojik yaşa olan oranı alınıyordu. Bunu Amerikalı psikolog Terman benimsemiş ve zekâ bölümü kavramını geniş ölçüde uygulayarak yaymıştır (Uğurel-Şemin, 1987).

Goodenough Zekâ Testi, çocuğun yaptığı resimler ile zekâyı ölçmek için geliştirilmiştir. Bunda çalışma için çocukla karşılıklı anlayış ve gerekli uygun ortam oluşturulduktan sonra, çocuktan bir insan resmi yapması istenir. Çocuk resmi kendi kendine yapar, sonra resimde görülen yanlışlıklara ve resmin yapılış biçimine göre Goodenough Zekâ Testi'ndeki ölçüler çerçevesinde resmin her bir kısmı için puan verilir. Sonra bu puanlar toplanır, toplam puanın karşılığı olan zekâ yaşı önceden hazırlanmış olan puan çizelgesinden bulunur. Böylece çocuğun zekâ bölümü, *Zekâ Bölümü = Zekâ Yaşı / Takvim Yaşı*

Bireysel farklılıklarla ilgilenen Francis Galton, yetenek ya da zeka testleri geliştirmeye çalışan ilk kişi olmuştur.

$\times 100$ formülü ile saptanır. Goodenough Zekâ Testi, 3-10 yaşındaki çocuklar için uygulanır. Bundan daha küçük ya da daha büyük yaşlardaki bireylere uygulanması doğru değildir (Binbaşıoğlu, 1985).

Günümüzde en fazla kullanılan zekâ testi, yüzyılımızın başında bir Fransız psikologu olan Alfred Binet ve Dr. Theodor Simon tarafından Binet-Simon testi adı altında 1905 yılında yayınlandı. Bu test,

Paris ilkokullarında başarısız kalan öğrenciler arasında zekâca geri olanlar

ile zekâca normal olup olumsuz çevresel etmenlerden dolayı başarısız kalanları ayırt etmek için

meydana getirilmiştir. Bu test 1916'da Amerikan Stanford Üniversitesi'nde çalışan Terman tarafından İngilizce'ye

adapte edilmiştir. 1937 ve

1960 yıllarında esaslı

bir revizyondan geçilerek

Stanford-Binet Tes-

ti adını alan bu ölçek

bugün hâlâ en çok kul-

lanılan zekâ testlerin-

den biridir. Bu testle

iki yaşından yetişkinliğe kadar ze-

kâyı ölçmek mümkünse de, bu

test daha çok çocukların zekâsını

ölçmede kullanılmaktadır.

Zekâ testleri, değişik yaşlardaki ço-

cukların normal olarak (yani % 50'sini)

yapabilecekleri işlerden, çözebilecekleri

problemlerden ve cevaplandırabilecekleri

sorulardan meydana getirilmiştir. Bu

tipik sorular, problemler ve işler etrafılı

incelemelerden sonra saptanmıştır. Bu

testlerdeki sorular küçük çocuklarda

dikkat, bellek gibi yetenekleri; bü-

yüklerde ise sözel ve mantıksal dü-

şünme güçlerini ölçmektedir. Stan-

ford-Binet Testleri ile birlikte "zekâ

yaşı" ve "zekâ bölümü" kavramları

geliştirilmiş ve bu kavramlar geniş ölçü-

de kullanılmaya başlanmıştır (Baymur,

1984).

Zekânın ölçülmesinde kullanılan

bir başka test de New York'ta Bel-

levue Hastanesi Psikiyatri klini-

ğinde çalışan David Wechsler ta-

rafından geliştirilmiş olan bir ölçektir. Wechsler'e göre zekâ, rasyonel düşünme, çevresi ile yeterli etkileşimde bulunabilme ve amaçlarına ulaşabilmede kendini gösteren genel ve global kapasitedir. Kendisi bu yeteneği o sıralarda kullanılanlardan daha iyi ölçebilecek bir araç geliştirmek üzere işe girişmiş ve 1939 yılında Wechsler-Bellejue Ölçeği'ni meydana getirmiştir. Wechsler'e göre daha önceleri geliştirilmiş olan testler yetişkinler için uygun düşmemekteydi. Çünkü yalnız çocuklara özgü verilere dayanılarak geliştirilmişti. Wechsler araştırmalarını daha çok yetişkinler üzerinde yapmıştır. Bu ölçek son şekli ile "Wechsler Intelligence Scale For Children" sözcüklerinin ilk harflerinden meydana gelen WISC adı ile tanınır. Büyüklere özgü olan ölçek 1955'de basılan "The Wechsler Adult Intelligence Scale" (WAIS)dır. Wechsler zekâ ölçülerinin, biri sözel öteki yapay olmak üzere iki bölümü vardır. Bu iki bölümde de birtakım alt testler bulunur. Sözel bölümdeki alt testler; bilgi, benzerlikleri bulma, kavrayış, sayı tekrarlama genişliği, aritmetik, kelime hazinesi testleridir. Yapay bölümdeki alt testler; bloklarda desen yapma, resimleri sıraya dizme, resim tamamlama, şekilleri bir araya getirme ve sayı sembol testleridir. Bu testin Stanford-Binet Zekâ Testi'nden en önemli farkı, sadece sözel olan yanları değil zihin gücünün sözel olmayan yanlarını da ölçecek alt testlere yer vermiş olmasıdır.

Yukarıda sıralanan bireysel zekâ testlerinin yanında bir de Grup Zekâ Testleri olarak bilinen zekâ testleri vardır. Bireysel zekâ testlerinin sakıncalı yanlarıyla I. Dünya Savaşı sırasında karşılaşıldı. Amerika'da askere alınan gençlerin yeteneklerine uygun işlerde çalıştırılması amacıyla psikologlarca Alfa Ordu Grup Testi ve Beta Ordu Grup Testi adıyla iki zekâ testi geliştirildi. Okuma yazma bilmeyenler için Beta Ordu Grup Testi geliştirilmiştir. Geniş uygulama alanı bulan grup zekâ testlerinden biri de Otis Testleri'dir. Kendisi ilk testini "Kendi kendine uygulanabilen zekâ testi" adıyla ya-

yınlanmıştır. Bu test sözel, aritmetiksel yetenekleri ve yerel ilişkileri kavrama güçlerini ölçmeye elverişli 75 kadar test maddesinden meydana gelmiş olup, bu testin biri ilk ve ortaokul öğrencileri diğeri de lise, üniversite öğrencileri ve yetişkinler için olmak üzere iki takımı vardır. Bu testler daha sonra revizyondan geçirilip Çabuk Puanlanan *Otis Zihinsel Yetenek Testleri* başlığı altında 3 yaş seviyesine hitap eden yeni bir test dizisi haline getirilmiştir. Test maddeleri 75'den 80'e çıkarılan bu testlerin;

- a) 0-4. sınıf öğrencilerine göre olanına Otis Alfa
- b) 4-9. sınıf öğrencilerine göre olanına Otis Beta
- c) 9. sınıf öğrencilerinden yetişkinlere kadar uygulanabilecek olanına Otis Gamma denmiştir.

Bu testler zekâyı 20-30 dakika kadar kısa bir zamanda ölçen bir araç olması bakımından okullar ve endüstri kuruluşları gibi bir çok alanlarda geniş bir uygulama alanı bulmuştur. (Baymur, 1984).

Zekâ Testleri'ndeki Son Gelişmeler

Zekâ kavramı, geçmişte olduğu gibi günümüzde de hâlâ üzerinde tartışılan ve tam olarak tanımlanamayan bir kavram olma özelliğini sürdürmektedir. Bir insanın zekâdan ne anladığı, gelenek-

sel zekâ tanımına tam anlamıyla bağlı olmasına ya da zekâ konusundaki yeni fikirleri benimseyip benimsemediğine bağlıdır. Son yıllarda zekâ konusunda çalışan araştırmacıların zekâyı bakış açılarında değişimler olmuştur. Zekâ kavramı, klasik zekâ anlayışından farklı bir boyuta taşınmıştır. Son yıllarda yapılan araştırmalara göre zekâ testlerinden alınan puanlar çoğu ülkede geçen elli yıl içinde yaklaşık on beş puan artmıştır. Araştırmacılar günümüzün standartları ile geçmişteki zekâ testlerini yeniden derecelendirmeye başlamışlardır. Bu yeni derecelendirme sonucunda elde edilen ortalama IQ puanı, ABD'de yaklaşık 24 puan artmıştır. Fakat bu puan artışı geleneksel olarak Amerikan halkının geçmişten bu yana zekâlarının arttığını gösteren bir ölçüt değildir. Bu şu anlama gelmektedir, zihinsel yeteneğimiz değişmemekte fakat uzmanlığımız artmaktadır.

Corneil Üniversitesi psikoloji bölümünden Stephen Ceci, okullaşma oranının artmasının insanları çok daha zeki yaptığını söylemektedir. Ceci'ye göre, yüzyılın başında çocukların büyük bir çoğunluğu sekiz yıllık eğitimi bitirmiyorlardı. Şimdi ise ortalama zekâyı sahip bir çocuk en azından on üç yıllık eğitimini

***Zekâ kavramı,
geçmişte
olduğu gibi
günümüzde de
hâlâ üzerinde
tartışılan ve tam
olarak tanımlanamayan bir
kavram olma
özelliğini
sürdürmektedir.***

**Duygusal zekâ,
çocukların
hayatta
ne yapacaklarını
önceden tahmin
edebilmelerinde
önemli bir
ahahtardır.**

tamamlamaktadır. Yani daha fazla IQ, daha fazla okullaşma ile bağlantılıdır (USA Today 18 February 1997).

Ceci, daha önceden çocukların yalnızca testlerinde görmüş olduğu nesnelere artık günümüzde kahvaltılık sofralarında ve oyuncaklarının arasında görebildiklerini söylemektedir. Testler sırasında göstermeleri beklenen becerilere zaten sahip olduklarından dolayı zekâ testlerinden elde ettikleri puanların da yüksek olmasının doğal olduğu görüşündedir. Buna göre ortalama IQ puanındaki bu 24 puanlık artışın bir başka nedeni de çevre koşullarının değişmiş olmasıdır. Bunun yanında uzmanlar, gelişen düzenli beslenme alışkanlığı ve sağlığın bir çok ülkede, daha sağlıklı beyinler ve daha yüksek zekâ sağlayabileceğini belirtmektedirler.

Gottman, çocuğun duygusal dünyasında uzmanlaşmasına yardım ederek yetişkin dünyasına hazırlanmasının çocuğun IQ'sundan daha önemli olduğunu söylemektedir. Gottman, çocuğun sağlıklı duygusal hayatını, "duygusal zekâ" (emotional intelligence) olarak adlandırıyor. Buna göre duygusal zekâ kavramı dört düşünceyi kapsamaktadır (Goleman 1997).

1. Kendi duygumuzun ne olduğunu ve nasıl idare etmemiz gerektiğini bilme. Bu, içgüdüleri kontrol etme yeterliliği, sevinç ve coşkularını kontrol etmeye, yaşantıların olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirmeye çalışmaktır.

2. Başkalarının duygularını tanıyabilme, empati kurarak onlara tepki gösterebilme ve sosyal ipuçlarını okuyabilme.

3. Başkaları ile iyi ilişkiler kurabilme.

4. İyimser bir davranışa kendini motive edebilme, duygularına, başarılarına ve yeteneklerine güvenebilme.

Duygusal zekâlı çocuklar, diğer çocuklara oranla daha iyi gelişim göstermektedirler. Duygusal zekâ, çocukların hayatta ne yapacaklarını önceden tahmin edebilmelerinde önemli bir ahahtardır. Duygusal açıdan zeki çocuklar kendilerini, duygularını önemsiz olarak algılayan anne-babalardan pek çoğu çocukların duygularına fazlaca önem vermemekte, hatta olumsuz duygular ortaya çıktığında mümkün olduğunca bunlardan kaçma yolları aramaktadırlar. Bu açıdan aileleri sınıflandırmak gerekirse dört **tip aile ortaya çıkmaktadır.**

1. Başarısız Aileler :

Çocuğun duygularına saçmaymış gibi bakarlar. Özellikle çocuğun duygularını bastırmak için bir takım ilgiyi başka tarafa çekme tekniğini kullanırlar.

2. Memnuniyetsiz Aileler :

Başarısız aileler gibidirler fakat bu aileler daha çok olumsuzdurlar. Çocuklarını yaramaz olarak düşünme eğilimindedirler, çocuklar olumsuz davrandıklarında aileler, çocuğun duygusal ifadesini eliptirir ve yargırlar.

3. Müdahaleci Olmayan Aileler :

Çocuklardan gelen duygusal ifadelerin hepsini açık olarak kabul ederler fakat çocuklara davranışlarında çok az rehberlik ederler. Sınırları koymada zorluk çekerler ve çocuklarına kontrol dışı özgürlük tanırırlar. Bu aileler çocukları ile arkadaş olmak isterler, böyle düşünmekle çocuklarına zarar verirler. Fakat çocuklar gerçekten o sınırın belirli olmasını isterler. Bu sınırlar onlara güven ve koruma sağlar.

4. Duyguları Yönlendiren Aileler :

Her şeyden önce bu aileler çocuklarının duygularının farkındadırlar. Çocuklardaki düşük seviyedeki duygu yoğunluğunu, şiddetlenmesini beklemeden görürler. Bu aileler çocukların yerine kendilerini koyarak onları dinlerler ve çocuğun duygusunu tasdik ederler. Çocukların ne hissettiklerini anlamak için kendi kalplerini kullanırlar. Çocuklarının beden dillerine, jestlerine, mimiklerine dikkat ederler. Çocuklarının günlük hayat içerisinde anlamlandırılmadıkları duygularını, yönlendirme yoluyla günlük hayatın doğal bir parçası haline dönüştürebilirler.

Çocuğu Evde Test Etmek Her Zaman Akıllıca Olmayabilir

Çocukların zekâ seviyelerinin evde test edilip edilmemesi uzmanların üzerinde anlaşamadıkları bir konudur. Günümüzde aileler zekâ testi ve başarı testi içeren bir CD-ROM'la çocuklarının hem zekâ seviyelerini hem de bunun okuldaki sınıfıyla ilgili performansını ölçme imkanına sahiptirler. Fakat bu konu tartışılmalıdır, çünkü aileler profesyonel değildir, sadece testi verirler başka bir şeye karışmazlar. Bu testler kültürel temelli olarak bilinir, daha sonraki yaşam başarısı ile ilgili değildir. Bu ürünleri tasarlayan firmalara danışmanlık yapan kişiler arasında da fikir ayrılıkları mevcuttur.

Boston Koleji Test Çalışmaları Değerlendirme Merkezi yönetim kurulu üyesi Walter Haney, bu test programlarının sıradan aileler tarafından tam olarak anlaşılamayacağını söylemektedir. Newton Mass Devlet Okulları danışma heyeti üyesi Katie Spinos, bu testlerin yedi yaşındaki çocuğuna yardımcı olduğunu söylüyor. Çocuğun zihinsel yönden nele ihtiyacı duyduğu ve öğretmeni ile neler konuşabileceğini, ayrıca hangi noktalarda güçlü olduğunu ve değişeceğine emin olduğu alanları bu test vasıtası ile ölçebildiğini söylüyor. Test metaryalleri üreten bir başka firma, CD-ROM'ları 80 sayfalık bir kullanım kılavuzu ile ailelere göndermektedir. Bu kılavuz, test sonuç-

larını geniş bir analizin yapılması için teknoloji kullanımı konusunda tavsiyeler sunmaktadır.

Üstün zekâlı çocuklarla ilgilenen Ulusal Birlik'ten Canoy Tominson, bu testleri kontrol ederek, bu test takımlarının analitik zekânın çok dar bir kısmını test ettiğini ve çocuğun duygusal dünyasına hakim olan "duygusal zekâ" gibi en yeni kavramı göz ardı ettiğini belirtti. Tominson, anne-babaların çocukları ile IQ puanlarını tartışmalarını istemiyor. Ailelerin, çocuklarına orta düzeyde veya üst düzeyde zekâyâ sahip olduklarını söylememeleri gerektiğini belirtmektedir. Ona göre bu terimler anlamca çok yüküldür. Örneğin, zekâ bölümü 90 olan bir insan, hayatın bazı alanlarında başarılı iken bazı alanlarında başarısız olabilir.

Barbara Willer, çocukların evde test edilmelerine karşıdır. Willer'a göre testler, test tekniğinin doğasını, çocuk gelişimini ve çocukların testleri nasıl ele aldıklarını anlatan test uzmanları tarafından uygulanmalıdır. Ayrıca Willer, bir çocuğun bilgisayar kullanma becerilerine test sürecinde başka bir ögenin eklendiğini, bunun da çocuğun okul becerilerini değerlendirmeyi güçleştirdiğini belirtmektedir.

Tüm bu eleştirilere rağmen evde çocukların zekâlarını belirlemeye yönelik olarak test kullanımı giderek artmaktadır. Testlerden elde edilen herhangi bir bulgu, çocuğa yansıtılırken aileler çok dikkatli olmalıdır. Duyguları yönlendiren aileler için bu çok yararlı olabilirken, başarısız aileler gibi bazı aileler için de zararlı olabilir. Test sonuçları ailelerin beklentisi dışında gerçekleştiğinde, aileler hayal kırıklığına uğradığı gibi çocuklarına olan bakış açıları da değişir. Testten ortalama bir puan alan çocuğun aslında duygusal zekâsı çok daha yüksek olabilir ve hayatta başarılı olabileceği çok farklı seçeneklere yönelebilir. Fakat aileler kendi kişisel beklentilerinin bir çoğunu gözardı etmektedirler. Bu da aile ve çocuk arasındaki ilişkiye zarar vermektedir. Yani, yüksek zekâ bölümüne sahip olma, gerçek hayatta başarılı olmaktan daha fazla önemli değildir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz Ün, Kamile. Etkili Öğrenme ve Öğretme, İzmir: Kanyılmaz Matbaası, 1996.
- Arkonacı, Sibel. Psikoloji, Zihin Süreçleri Bilimi, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1993.
- Atkinson, R.L.R.C. Atkinson, E.R. Hilgard. Psikolojiye Giriş II, İstanbul: Sosyal Yayınları, 1995.
- Baymur, Feriha. Genel Psikoloji, İstanbul: İnkılâp Yayınevi, 1984.
- Başaran, İ. Ethem. Eğitim Psikolojisi, Ankara: Sevinç Matbaası, 1985.
- Binbaşıoğlu, Cavit. Eğitim Psikolojisi, Ankara: Kadıoğlu Matbaası, 1985.
- Clark, Francis. "Zekâ", (Çev: Rengin Ufuk Sarıer). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5, Ankara: Başnur Matbaası, 1973.
- Goleman Daniel. Emotional Intelligence Why it can matter more than IQ United States of America: Bantam 1997.
- Toker, Fathi, Kuzgun. Y., Cebeci, N., B.U. Kaya, Zeka Kuramları, Ankara: MEB, Talim Terbiye Dairesi Araştırma ve Değerlendirme Bürosu Yayınları, 1968.
- Uğürel-Şemin, Refia. Stanford-Binet Ölçeğinin İstanbul Çocuklarına Uygulanması, İstanbul: Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, 1987.

Sekiz Yıllık Bütünleştirilmiş Zorunlu Eğitim'in Uygulanmakta Olduğu İlk Yıl İçinde Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Dr. Hayal KÖKSAL

*Marmara Üniversitesi
Öğretim Üyesi*

Yeni uygulamayla ortaya çıkmış gibi görünen sorunlar, aslında gelişmekte olan ülkemizin yıllardır çözümlenmeye çalıştığı ama şimdiye kadar bir türlü politik baskılardan kurtulamayan Türk Milli Eğitimi'nin köklü ve çağdaş anlamda bir yapıya kavuşturulamamış olmasından kaynaklanmaktadır.

Ülkemizde 1997-1998 öğretim yılında uygulamaya giren ve yurdumuzun geleceği için geç bile alınmış ama çok olumlu bir karar gözüyle bakmış olduğumuz sekiz yıllık bütünleştirilmiş zorunlu ilköğretimin, uygulandığı ilk senenin ilk yarıyılı sonunda birtakım sorunlarla karşılaşacağı önceden tahmin edilen bir sonuçtu. Bununla birlikte bu sorunların ilk adımlarda belirlenip acil önlemlerin alınması da sistemin devamını sağlamak açısından gereklilik arz ediyordu.

Bu sorunları belirlemek, eğitimin içinde olan ve birtakım güçlükleri bilfiil yaşayan öğretmenlere yardımcı olmak amacıyla, bireysel çabaların yanında bazı kurumlar da sorunları mikroskop altına yatırıp, topluca çözüm önerileri getirmek yolunu seçtiler. Bunlardan biri, 20-21 Şubat 1998 tarihlerinde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yabancı Diller Bölümü'nce düzenlenen, "Sekiz Yıllık Bütünleştirilmiş

Zorunlu Temel Eğitim ve Yabancı Dil Öğretimi" konulu seminer idi. Değişik üniversite, yüksek okul, devlet ve özel ilköğretim kurumlarından gelen, iki yüz civarında öğretim elemanı, yönetici ve öğretmen ile MEB, Talim Terbiye Kurulu'ndan da bir görevlinin katılımı ile beş oturum, iki atölye çalışması sonucunda uygulamada karşılaşılan sorunlar ve bunlara getirilen çözüm önerileri konusunda genel bir değerlendirme yapıldı. Yapılan bu çalışma sonucunda, öğretmenlerin hizmetiçi eğitim çalışmalarına ağırlık verilip, "MEB-Üniversite-Okul" işbirliğiyle öğretmenlik mesleğinin tekrar eski saygınlığına ve çekiciliğine kavuşturulması ve "öğrenmeyi öğrenen" yeni nesiller yetiştirilmesi konularının öncelik taşıdığı belirlendi.

Aşağıdaki bölümlerde, seminerde ele alınan sorunların ve çözüm yollarının genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Kurumlar ve eğitimciler arasında gerçek bir

iletişim ve etkileşimin sağlanması yolunda böyle güzel bir ortamın yaratılmasını sağlayan seminer sahiplerine teşekkürü bir borç bilirken, her katılımcı buna benzer seminer ve toplantıların daha sık ve her kurum tarafından yapılması dileğini içinde taşıyarak seminerden ayrılmıştır.

Genel Olarak Sorunlar

Yeni uygulamayla ortaya çıkmış gibi görünen sorunlar, aslında gelişmekte olan ülkemizin yıllardır çözümlenmeye çalıştığı ama şimdiye kadar bir türlü politik baskılardan kurtulamayan Türk Milli Eğitimi'nin köklü ve çağdaş anlamda bir yapıya kavuşturulamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Türk öğretmenin son yıllarda düştüğü maddi ve manevi yoksunluk nedeniyle öğretmenlik mesleği, düşük puanla kazanılan, genelde ailelerin gözünde "hiç olmazsa bir öğretmen olsaydı" imajı yüklenen bir meslek haline gelmiştir. 80'li yıllarda, özellikle öğretmen yetiştirmenin üniversitelere devredilmesinde, üniversiteler hazırlıksız yakalanmış, ve üniversite MEB ile dayanışmaya girememiştir. Bu da öğretmen eğitimi konusunda eksikliklerin esas nedeni olmuştur(1). Yeni uygulamayla çağdaşlığa doğru büyük bir adım atılırken; eksikliği ve yanlışlığı hissedilen konuların zamanında saptanarak, çözüm yollarının aranıp bulunması ve gerekli değişikliklerin yapılması; şimdiye kadar güttüğümüz, "Hele bir ilk ürünü alalım, sorun varsa yine değiştiririz!" ters mantığından aldığımız yaraları tekrar almama adına çok büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, aksaklık saptanan konular şöyle sıralanabilir :

1. Sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçişte her şey genelde bina sorunu gibi algılanmış; çeşitli kaynaklardan sağlanan ve hâlâ da sağlanmakta olan yardım, sadece bina yapımı ve bilgisayar temini gibi konular için düşünülmüştür. Eğitim girdisinin en önemli unsurlarından biri olan "öğretmen ve eğitimi", "eğitim programları"nın gereği gibi düzenlenmesi gerekli "materyal ve yayın"ın hazırlanıp temin edilmesi ve "ölçme ve değerlendirme"nin sağlam bir temele oturtulması konuları üzerinde yeterli araştırma ve çalışma yapılmadan uygulamaya

geçilmesi sonucunda, yukarıda sözü edilen konularda sorunlar yaşanmaktadır (2). Geriye dönüşün kesinlikle düşünülmeceği böyle bir kararda yapılması gereken en önemli şey, eksikliklerin bir an önce giderilmesidir.

2. Kırsal alanda okullaşma henüz tam sağlanamamış olup, öğretmen tedariki ve devami gerçekleştirilememiştir. Yine kırsal alanda, okula devam edemeyen öğrencilerin 2/3'ü kızdır.
3. Bilgi çağını 5 yıl süreyle aynı öğretmende öğrenim görenek yakalamak olanaksızdır. O nedenle 4. ve 5. sınıflarda, "Branşlaşma" eğilimi ortaya çıkmaktadır.
4. Öğretmenler için uygulamaya yönelik, yöntem öğreten, rehber kitaplar yoktur. İlköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin, acilen yöntem konusunda desteğe ihtiyaçları vardır.
5. Mevcut beş yüz bin öğretmeni, üç bin müfettiş denetlemektedir. Teftiş sistemimizin çağdaş bir yapıya dönüş-

Sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçişte her şey genelde bina sorunu gibi algılanmış, çeşitli kaynaklardan sağlanan ve hâlâ sağlanmakta olan yardım sadece bina yapımı ve bilgisayar temini gibi konular için düşünülmüştür.

türölüp, müfettişlerin sadece denetleyen değil, öğretmenlerin rehberliğini de üstlenen bir misyon üstlenmesi gerekmektedir.

6. Ne yazık ki üniversiteler kaliteli, iyi eğitilmiş öğretmen yetiştirmekte yetersiz kalmaktadır. Hizmet-öncesi programları takviye edici hizmet-içi eğitim programlarını yapmaktan sorumlu tek bir Daire Başkanlığı da bu konuda yeterli değildir.
7. Bazı ders içerikleri, ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktır. Bazılarında da öğretmenin öğretim teknikleri yetersiz kaldığından dersler amacına ulaşmamaktadır. Örneğin, İlkokulda beş yıl Türkçe eğitimi alan öğrenciler, hâlâ bir yazı veya konuşmanın anafikrini çıkaramamakta veya dilekçe yazamamaktadırlar. Demek ki edinilen bilginin yaşama geçirilmesi gerçekleştirilememektedir. Aslında sağlam ve çağdaş bir yapısı olan bu dersin işlenirken ruhu kaybolmaktadır (3). İçerikten çok, burada değiştirilmesi gereken öğretmenin yöntemidir.
8. Öğretmenlerin bir kısmının mesleklerini çok sevmedikleri, maddi kaygıların idealizmi ve meslek aşkını baltaladığı gözlenmektedir (4).
9. Sistem, öğrencileri saldırgan veya çekingen yapmaktadır (5). Öğrenmeyi öğrenme, araştırmayı bilme ve yapabilme hemen hemen hiç gerçekleştirilememektedir.
10. Bazı derslere, özellikle yabancı dil derslerine, sadece şöyle böyle dili bilen ama pedagojik formasyonu olmayan, yani yabancı dilin hangi teknik-

Bilimsel ve teknolojik bilgi son derece büyük bir hızla değişmekte; ders içerikleri ve öğretmenin bilgisi bu hızlı değişime ayak uyduramamaktadır.

lerle nasıl öğretileceği eğitimini almamış kişiler girmektedirler. Bu çok yanlış bir yoldur (6). Bu dersi bu şartlarda hiç vermemek, vermekten daha iyidir.

11. Bilimsel ve teknolojik bilgi son derece büyük bir hızla değişmekte, ders içerikleri ve öğretmenin bilgisi bu hızlı değişime ayak uyduramamaktadır.
12. Yabancı dil öğretiminin amaçları 4. ve 5. sınıf öğrencileri için yeniden düzenlenmeli, yabancı dilin öneminin farkındalığını kazandırma ilk sırayı almalıdır (7).
13. Sınıf mevcutları, dil öğretimi için hiç de uygun değildir. Farklı düzenlemeye gerek vardır.
14. Özel okullar, dil öğretiminde farklı bir yaklaşım sergilemekte başarılı dil öğretmenleri maddi kaygılarla devlet okullarından ayrılarak özel okullara kaymaktadırlar.
15. Anne ve babalar yeni uygulama konusunda kesinlikle yeterli bilgiye sahip değiller ve çocuklarını ya yönlendirememekte ya da okulla ters düşmektedirler.

Bu listeyi uzatmak mümkün. Ama ilk etapta halledilmesi gereken sorunlar bunlar gibi görünmekte. Bu sorunlar için düşünülebilecek çözüm yollarını da aşağıdaki bölümde bulabiliriz.

Çözüm Önerileri

Çözüm yollarını gruplamakta yarar var. Bunlar:

1. Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Uygulaması esnasında eksikliği hissedilen :
 - a) Öğretmen ihtiyacının kalifiye elemanlarca karşılanması için tutarlı, partiler üstü bir politika izlenmesi, öğretmenlerin acil hizmet-içi eğitim programlarıyla desteklenmesi.
 - b) Bugüne kadar uygulanmış olan spiral program geliştirme modelinin, çağın ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığını kabul edip, öğrencinin bilgiyi edinme ve kullanmasına olanak veren program modellerinin kullanılmaya başlanması (3).
 - c) Ölçme-değerlendirme yöntemlerinin, not baremindeki uygulama

zorluklarının, öğrencinin öğrenme isteğini motive edecek şekilde geliştirilmesi.

d) Kırsal alanda okullaşma, öğretmen ve malzeme ihtiyacı, cinsiyet ayrımı yapmadan öğrencilerin okula gönderilmelerinin sağlanması konusunda gerekli önlemlerin sağlanması (2). Sokak çocuklarının ve çalışma zorunluğu nedeniyle okula devam edemeyen öğrencilerin eğitim gereksinmelerinin özel ve tüzel kişilerce ve kurumlarca desteklenerek karşılanması yoluna gidilmesi ve bu konuda gerekli yasal değişikliklerin yapılarak, gerektiğinde yasal yaptırımlara gidilmesi.

e) Sınıf öğretmenleriyle aynı sınıfa derse giren branş öğretmenlerinin yararlanabilecekleri özel eğitim yöntem kitaplarının hazırlanması gerekmektedir. Bunun için alanda çalışan öğretmen ve uzmanlardan, psikolojik danışmanlardan ve program geliştirme uzmanlarından oluşmuş komisyonlardan yararlanılmalıdır.

2. Öğretmenlik mesleğinin özünde ruh, bilinç ve sevgiden oluşan üçlü bir erdem grubunun yattığı bir gerçektir. Bu mesleğin eski saygınlık ve önderlik niteliklerine kavuşması için hizmet-öncesi ve içi programlara bu erdemleri ve felsefeyi içeren bilgilerin eklenmesine ve bu inancı verecek kişilerin özellikle öğretmen eğitiminde kullanılmasına, ayrıca mesleğin cazip hale getirilmesi için, maddi ve manevi her türlü desteğin sağlanmasına çalışılmalıdır.

Ayrıca yeni bir yapılanma sürecinde olan öğretmen yetiştiren kurumlara:

- a)** Kırsal kesimden gelip orada çalışmaya istekli öğretmen adaylarının yetiştirilebileceği eski "köy enstitüleri" türünden öğretmen yetiştiren yeni birimler eklenmesi.
- b)** Öğretmenlerin "öğrenmeyi öğrenme ve öğretme" felsefesini işleyen yöntem derslerinin eklenmesi,
- c)** Yeni alınacak öğretmen adaylarının giriş ölçütlerinin yeniden belirlenerek düzeyin mümkün oldu-

ğunca yüksek tutulması.

d) "İyi öğretmen" özelliklerinin üniversitelerin ilgili birimlerince belirlenerek seçmeleri ve eğitim programlarının bunlara uygun olarak yapılması,

e) MEB, üniversite ve okullar arası iletişim ve etkileşimin güçlendirilmesi,

f) Yeni ve eski mezunların kolayca gelip danışacakları "özel eğitim ve danışma" birimlerinin, eğitim fakültelerinin bünyesinde oluşturulması gerekmektedir.

3. Teftiş sisteminin üzerinde çalışılmalı, müfettiş eğitimine çağdaş bir yaklaşım getirilerek, her okul bünyesinde görev yapan en deneyimli öğretmenin öğretmenlere liderlik ederek teftişe hazırlayan, sorunlarına çözüm getirmeye çalışan, müfettişin destek birimi olarak görevlendirilmesi gerçekleştirilmelidir.

4. Sınıf ve branş öğretmenlerinin kendi alanlarıyla ilgili özel eğitim yöntem derslerini mutlaka almış olmaları gerekmektedir(5). Eski mezunlar için ise, yine hizmet-içi destek programlarıyla bu eksikliğin telafisi yoluna gidilmesi, bilgi beslemesi yapılmalıdır.

5. İletişim araçları, üniversiteler ve ilgili kurumlar, halk eğitim merkezleri aracılığıyla veliler bilgilendirilip bilinçlendirilmelidir.

6. Rehberlik konusuna özel bir önem verilip, ilköğretim kurumlarında seviyeye uygun rehberlik birimleri aracılığıyla yönlendirme sağlıklı bir biçimde yapılmalıdır.

7. Yabancı Dil Eğitimi konusunda ise ;

a) Yabancı dil öğretmenlerinin özellikle ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerine yabancı dil öğreten öğretmenlerin, kısa veya uzun süreli hizmet-içi eğitim programlarına alınarak küçük yaş gruplarının öğrenme özelliklerini yakinen tanımalarına, bu programların hazırlanması ve uygulanması konusunda MEB ve üniversitelere, özel okulların da destek olması,

b) Yabancı dil materyallerinin bir an önce hazırlanıp kullanıma sunulmasına,

- c) Yabancı kaynaklardan tarama yapılarak bu alandaki çalışmaların derlenip Türk sistemine uygun bir şekilde düzenlenerek öğretmenlere iletilmesi (7).
- d) Anadil ve yabancı dil öğretimine paralellik kazandırılarak, gerek ders programlarının yapılmasında gerekse konuların işlenmesinde bu ders öğretmenlerinin işbirliği yapması,
- e) Öğrencilere ve öğrenci velilerine 4. ve 5. Sınıflarından itibaren yabancı dilin neden ve nasıl verileceği konusunda açıklayıcı bilgi vererek gerekli bilinci yaratacak toplantılar yapılması ve bu konuda medyanın kullanılması,
- f) Sınıf yönetimi, sınıf düzeni, ölçme değerlendirme ve planlama konularında öğretmenlere üniversitelerce destek verilmesi,
- g) Öğretmenlerin ders notlarını ve ders içeriklerini sürekli yenilemesi için yüreklendirilmesi, sürekli öğrenmenin gerçekleştirilmesi,
- h) Sorun çıktığında sınıf öğretmenleriyle sorunu ortak olarak çözme çabasına girilmesine özen gösterilmesi gerekmektedir.

Bu konu ilköğretimin 4.-5. sınıflarında branş derslerine giren tüm öğretmenler için de geçerlidir.

En Etkin Çözüm Yolu: Hizmet-İçi Eğitim

Yukarıda sözü edilen çözüm önerileri dikkatle incelenirse, problemlerin çoğunun çözüm yollarının, iyi planlanmış hizmet-içi eğitimden geçtiği görülmektedir. (8). Konunun acilen çözümlenme gereği nedeniyle, ilgili birimlerin, en başta da üniversiteler ve MEB'nin gereken ilgiyi göstereceğini umuyoruz. Üniversitelerin hizmet-içi eğitim konusunda sağlayabilecekleri olanakların en iyi biçimde değerlendirilmesi için "Bakanlık-Üniversite İşbirliği"nde her iki tarafın işlevleri şöyle özetlenebilir :

1. Üniversiteler, öğretmenleri hem araştırma hem de öğretim olanaklarından yararlandırabilmek için,
 - Kısa veya uzun süreli akademik programlar hazırlayıp geliştirebilir,

- Bazı üniteleri aracılığıyla öğretmenlerin hizmet-içinde yetiştirilmelerine yardımcı olabilirler. Bunlara örnek olarak, danışma hizmetleri, araştırma, geliştirme merkezleri gösterilebilir.

2. Milli Eğitim Bakanlığı :

- Hizmet-içi eğitim gereksinimlerini saptar ve yönergelerini hazırlar,
- Objektif seçim ölçütleri geliştirip uygular,
- Mali planlamaları yapar, gerekli yer ve materyali hazırlar,
- Ödüllendirme şekillerini saptar,
- Gerekiyorsa sabit hizmet-içi eğitim merkezleri kurar.

3. Üniversite ve Bakanlık ortak olarak da;

- Genel bir hizmet-içi eğitim planlaması yapar,
- Hizmet-içi eğitim sorunları ve gereksinimler konularında yapılan araştırma sonuçlarına dayalı olarak yürütme planı geliştirir,
- Hizmet-içi eğitimde seçme ve zamanlama işlemlerini yürütür,
- En önemlisi de, öğretmenlerin yöntem konusunda zorluğa düştü her an elinin altında olacak her branş için "rehber" yöntem kitapları hazırlayabilirler.

Sonuç Olarak

21. yüzyıla çok az bir zaman kala, tüm dünyanın erişmek için çabaladığı hedef, mutlu ve öğrenmeyi öğrenmiş bir toplum. Bizim de yeni oturtmaya başladığımız temel eğitim sistemini sadece bir sistem kurmuş olmak için değil de, gelecek neslimize kaliteli ve çağdaş bir eğitim vermek için düzenlememiz gerekiyor. Bunun için de okul sistemimizin en önemli girdisi olan öğretmenin eğitimi veya yönlendirilmesi konusunda "kalite" en önemli unsur. Bunu yaratmak, "sürekli gelişme ve öğrenme" sloganını genç beyinlere işlemek için önümüzdeki ilk ve en önemli fırsatın; kaliteyi eğitime taşıyacak olan öğretmenin kaliteli eğitimle tanışması demek olan hizmet-içi eğitim çalışmalarını. Bu konu seminare katılan çoğu eğitimci tarafından önerildi ve en kısa zamanda hizmet-içi eğitim, destek çalışmalarına başlanması istendi.

KAYNAKÇA

1. Prof. Dr. Mehmet ALIÇ, "Sekiz Yıllık Kesintisiz Temel Eğitim Çerçevesinde Öğretmen Yetiştirme Sürecinin yeniden Yapılandırılması ve Sorunlar", I. Ü. Semineri, 1998.
2. Prof. Dr. Münire ERDEN, "Sekiz Yıllık Kesintisiz Temel Eğitiminin Yaygınlaşmasını Engelleyen Etmenler", I. Ü. Semineri, 1998.
3. Prof. Dr. Adil ÇAĞLAR, "Sekiz Yıllık Bütünleştirilmiş Temel Eğitiminin Türk Eğitimiine Getirdiği Yenilikler", I. Ü. Semineri, 1998.
4. Yusuf ÇOTUKSÖKEN, "Sekiz Yıllık Kesintisiz Temel Eğitiminin Gelişirdikleri ve Gerektirdikleri", I. Ü. Semineri, 1998.
5. Şükran CENGİZ, "İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda İngilizce Öğretimi".
6. Rasim BAKIRCIÖĞLU, "Sekiz Yıllık Kesintisiz Temel Eğitiminin Genel Olarak Değerlendirilmesi" I. Ü. Semineri, 1998.
7. Binaz MELİN, "Sekiz Yıllık Kesintisiz Temel Eğitim Çerçevesinde Yabancı Dil Öğretimi ile ilgili Uygulamalar ve Sorunlar" I. Ü. Semineri, 1998.
8. Dr. Hayal KÖKSAL, "İlköğretim Yabancı Dil Öğretmenlerinin Hizmet-içi Eğitim Gereksinimleri" I. Ü. Semineri, 1998.

Görme Engellilerde Meslek Eğitimi ve Rehabilitasyon

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KÖK

Atatürk Üniversitesi K.K.E.F.

Eğitim Bilimleri Bölümü

Eğitim ve rehabilitasyonun ana amaçlarından birisi, bu sürecin sonunda kalifiye durumuna getirilecek olan bireyin işgücünden en verimli biçimde yararlanmak ve yararlandırmaktır.

Bir öğrencinin en zor karar verdiği konulardan birisi meslek seçmedir. Meslek seçme süreci Ener'e (1980, s. 21) göre, seçilmiş mesleklerin incelenmesi ve bunları kişinin yeteneği, ilgisi ve eğitimi ile bağdaştırması sürecidir.

Meslek seçimi, bireylerin belirli bir yaştan sonraki yaşamlarında onların başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve böylece kendilerini gerçekleştirmelerini etkileyecek en önemli olaylardan biri niteliğindedir. (Kepçeoğlu, 1985, s. 57).

Kuzgun (1982, s.1), meslek seçimini "bireyin kendisine açık meslekleri, çeşitli yönleri ile değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından, istenilir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir" şeklinde tanımlamaktadır.

Meslek seçimini etkileyen aile, ilişki-

de bulunulan kimseler; kişinin hayran olduğu kişi ve kahramanlar; tahsil durumu; ailenin sosyo-ekonomik seviyesi gibi sosyolojik faktörler; bireyin psiko-sosyal ihtiyaçları, değerler sistemi, ilgileri, egosu (benliği), genel ve özel yetenekleri ve kişilik yetenekleri gibi psikolojik faktörler; fiziksel özellikler, cinsiyet, beden yapısı, görme ve işitme durumu gibi biyolojik faktörler, bölgenin özellikleri ve iş imkanları; arz-talep durumu; bireyin yaşantılarına giren tesadüfler ve kişinin özel hazırlık ve yetişmesi gibi ekonomik ve bölgesel faktörler vardır (Tan, 1992, s. 124).

Meslek seçme sürecinin çok karmaşık bir yapıya sahip, bireylerin bir mesleği seçerken kararlarını etkileyen çok değişik faktörlerin olduğu göz önünde bulundurulurken, bireyin durumu ve mesleklerin özellikleri inceleyerek bu ikisi-

Nasıl ki normal bireyler arasında farklı bireysel özellikler varsa, görme engelliler arasında da çeşitli bireysel farklılıklar söz konusudur.

nin bağdaştırılmasına yardım etmek gerekmektedir.

Zorunlu genel eğitimin üstündeki eğitim kurumlarının hepsinin açık ya da dolaylı, temel amaçlarından birisi de yeni kuşağın üyelerini ilgi, yetenek, toplumun ekonomik ihtiyaçlarına uygun üretici olarak yetiştirmektir. Körler ve diğer özür- lü- ler için ise, bunun daha da özel bir önem ve anlamı vardır (Enç ve Ark, 1987, s. 79).

Görme engellilerin eğitimi içinde yer alan önemli konulardan birisi, belki de en önemlisi rehabilitasyon ve işe yerleştirme konusudur.

Eğitim ve rehabilitasyonun ana amaçlarından birisi, bu sürecin sonunda kalifiye durumuna getirilecek olan bireyin işgücünden en verimli biçimde yararlanmak ve yararlandırmaktır.

Rehabilitasyon, özürlü insanın sağlam organlarını en iyi ve verimli biçimde kullanması, sakatlığın getirdiği eksikliği

en az biçimde duyması, hayata etkin üretici ve yapıcı bir biçimde katılması için yapılan çalışmalar bütünüdür (Güleroğlu ve Ark, 1982, s.57).

Bu çalışmaların iki pratik amacı vardır. Birisi sakat bireyde kendine güveni geliştirmek ve kendisini geçindirme imkânını sağlamak, ikincisi onun üretici gücünden ülkenin yararlanmasını sağlamaktır.

Yapılacak olan rehabilitasyon çalışmalarını iki grupta inceleyebiliriz:

1. Mesleki rehabilitasyon

2. Sağaltıcı rehabilitasyon

Mesleki rehabilitasyon, sakat insana sakat organın eksikliğini en az biçimde duyurmak, sağlam organlarını en verimli biçimde geliştirme ve çalıştırma imkânı sağlamak suretiyle onun işgücünden en verimli bir biçimde yararlanmak için yapılan eğitim ve üretim etkinliklerinin tümüdür.

Bu tür etkinliklerin kapsamına her türlü üretim ve sanat çalışmaları girmektedir.

Sağaltıcı rehabilitasyon, sakat insanın sakat organının mevcut durumu ile işlevini en iyi biçimde yerine getirebilmesi için daha çok tıbbi yönden iyileştirmeye ve sağaltıma yönelik etkinliklerin tümüdür.

Ülkemizde bununla ilgili olarak rehabilitasyon hizmetleri ve sakatların işe yerleştirilmeleri için gerekli yasal düzenlemeler getirilmeye çalışılmıştır (Güleroğlu ve Ark, 1982, s.58).

Ancak rehabilitasyon çalışmalarının ve yasaların getirdiği hakların, uygulamada gereğince yerine getirilmediği görülmektedir.

İşverenler türlü bahanelerle sakat işçi çalıştırmama yoluna gitmektedirler. Halbuki yapılan araştırmalarda; sakatların iş verimliliği ile ilgili şu gerçekler ortaya çıkmıştır (Enç, 1987, s.80):

1. Sanıldığı gibi sakat işçiler arasında kaza oranı daha yüksek değil, aksine daha düşüktür.

2. Sakat işçiler arasında devamsızlık daha azdır.

3. Sakat işçiler daha az iş değiştir-

mektedir. Bu yüzden artan iş tecrübelerinden yararlanmak mümkün olmaktadır.

4. Sağlamlar arasında bulunan sakat bir işçi; üretimi arttırıcı bir etki yapmaktadır. Sağlamlar ondan geri kalmak istememektedir.
5. Bazı iş türleri, sağlamlardan çok görmeyenlerce daha iyi yapılabilir.

Görme engellilerin hangi tür işleri yapabileceklerini, hangilerini yapamayacaklarını belirlemek hayli zordur. Çünkü görme engelli yapamaz denen bir iş çeşidini, meraklı ve yetenekli bir görme engelli çıkıp yapmayı başarmaktadır.

Bireysel farklılıkları dikkate aldığımızda, nasıl ki normal bireyler arasında farklı bireysel özellikler varsa, görme engelliler arasında da çeşitli bireysel farklılıklar söz konusudur.

Genel eğitimde olduğu gibi özel eğitimin her dalında da, eğitimin önemli amaçlarından birisi, bireye eğitim düzeni içinde yetenek, ilgi ve toplum gereksinimlerine en uygun düşen eğitim olanaklarını seçebilmesinde yardımcı olmaktır. Görme zorluğu olan öğrenci, ister kendilerine yönelik olan bir okul ya da sınıfta yetiştirilmekte olsun, isterse gezici öğretmenler yoluyla olan okullarda eğitim görsün, bu ihtiyaçları önemle dikkate alınıp karşılanmalıdır (Enç, 1972, s. 126-127).

Doğal olarak görme engellilerin yapabilecekleri iş ve sanatlar sınırlıdır. Bugünkü uygulamalar görme engellilerin şu alanlarda başarılı olarak çalışabileceklerini göstermiştir:

Santralcılık, masörlük, hasır örme, fırça yapımı, süpürge yapımı, montajcılık, paketleme, Ciltçilik, her tür aletli müzik, el örgü işleri, normal ve kabartma daktilo ile yazma, kese kağıdı yapımı, anahtarcılık, trikotaj işleri, az görenler için ayak işleri, danışma memurluğu, posta işleri gibi (Özel Eğitim ve Rehberlik El Kitabı, 1997). Bu okullarda geleneksel derslerin yanında halıcılık, trikotaj, mobilya, santralcılık, demircilik, marangozluk, masörlük, hasırcılık, sepet örme, montaj, ciltçilik, örgü işleri, terzilik

gibi sanat dallarında birtakım beceriler kazandırılmaktadır.

Bu okullarda 1997-1998 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören öğrenci sayısı 1005'tir. Görme engellilerin genel nüfustaki % 2 oranını esas aldığımızda, bu orana göre ülkemizde 1 milyon 200 bin civarında görme özürlü bulunmaktadır. Dolayısıyla eğitimden faydalanma oranı oldukça düşüktür. Ayrıca bu kadar çok çeşitli iş becerisini bir okul programı içine sığdırmak söz konusu değildir.

ÖNERİLER

1. Görme engellilerin eğitim-öğretim görecekları okulların yaygınlaştırılması gerekmektedir.
2. Bu alanda hizmet verecek personelin nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesine önem verilmelidir.
3. Okul programı çerçevesi içinde öğretilecek genel nitelikteki çeşitli el becerileri endüstri alanında çalışmayı destekleyici nitelikte olmalıdır.
4. Meslek eğitimi kurumu ve rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır.
5. Zorunlu öğretimin üstünde ve tercihen okulun dışında kurulacak rehabilitasyon merkezlerinde iş öğretimi yapılmalıdır.
6. Bu merkezler sadece iş ve uyum eğitimi vermekle kalmaz. Yetişen kişilerin eğitimlerine uygun iş yerlerine yerleştirmek görevini de yapar. Bu yerleştirme de sadece yasanın sağladığı zorunlulukları kullanmak yetmez. İşverene bu tür işçinin de sağlamlar kadar yararlı olabileceğine inandırmak gerekir.
7. Ayrıca işyerlerine yerleştikten sonra da uyum ve başarı durumunun merkezce izlenerek yardımcı olunması gerekir.
8. Merkezin yerine getirmesi gereken bir başka hizmet de gezici öğretmenler yoluyla yaşlı ve ek özürlü olmaları yüzünden evlerinden çıkamayanlara evlerinde gerekli öğretimi yapmaktır.

KAYNAKÇA

- ENÇ, M. (1972) *Görme Özürlüler Gelişim Uyum ve Eğitimleri*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 30, ANKARA.
- ENÇ, M., ÇAĞLAR D., ÖZSOY Y. (1987) *Özel Eğitime Giriş*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 156, ANKARA.
- ENER J. (1980) *Rehberlik Alanında Derinliğine Araştırma Programları Geliştirilmesi. Eğitimde Rehberlik Araştırmaları*. Tekişik Matbaası, Ankara.
- GÜNEROĞLU S., Sümer A. (1982) *Dünyada ve Türkiye'de Körlerin Eğitimi*. Kökler ortaokulu, ANKARA.
- KEPÇEOĞLU M. (1985) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Kadioğlu Matbaası, ANKARA.
- KUZGUN Y. (1982) *Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımlarına Etkisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 118, ANKARA.
- M E B *Özel Eğitim ve Rehberlik El Kitabı*. Milli Eğitim Basımevi, ANKARA, 1997.
- TAN H. (1992) *"Psikolojik Danışma ve Rehberlik" Teori ve Uygulama*. Milli Eğitim Basımevi. İS-TANBUL.

Sunuş Çağı

Dr. İlhami FINDIKÇI

Davranış Bilimleri Uzmanı

E-mail: ilhami.findikci@eroglu.com

Bütün dünyada gerek üretim gerekse hizmet sektörlerinde genel bir daralma gözleniyor. Hemen her ülkenin ortak derdi üretim fazlalarını satamamaları. Aynı durum hizmet sektörü için de geçerli. Gerek sağlık gerek turizm gerekse eğitim sektöründeki alternatifler giderek çoğalıyor. Bilinen tanımını ile pastalar aynı ama paylaşımlar çoğalıyor. Bu ise gerek üretim gerekse hizmet süreçlerinin yeniden ele alınmasına, yeni arayışlara yol açmış bulunuyor.

Sözünü ettiğimiz genel daralmanın çok çeşitli nedenleri ve daha az etkilenmek amacıyla çeşitli önerilerden söz edilebilir. Biz bu genel daralmadan en az etkilenmek için çok önemli olduğuna inandığımız bir faktörü koyu harflerle vurgulamak istiyoruz. Tahmin edebileceğiniz gibi, **insan faktörü**.

Pazarlardaki daralmalardan aile yapısındaki dinamiklerin değişmesine; amaçlarla araçların karışmasından, insani değerlerin yıpranmasına kadar birçok gelişmenin temel belirleyicisi “insan”dır. Bu temel bilgiyi çoğumuzun bilmesi hatta inanması ve savunması maalesef yetmiyor. Bu temel inanın gereklerini uygulamada yerine getirmemiz gerekiyor.

“Yolcu kapmanın yolu, işini iyi yapan hostesten geçiyor” düşüncesi teorik bir yaklaşım olmaktan çıkıp günlük gazete haberlerine konu olabiliyor (30. 08. 98 Yeni Yüzyıl). Sektör ne olursa olsun pazar kapmak artık ince ayrıntılarda saklı. Bu incelik sadece ticaret anlamında düşünülmemeli aile ilişkilerinde, çocuk yetiştirmede, sınıf yönetiminde, bir seminer ortamında bile geçerli. Yolcu- müşteri kazanma sürecinde hostesin davranışları belirleyicidir derken uçağı, diğer görevlileri, destek hizmet veren yer personelini, uçağı ekranından izleyen yöneticileri hatta kaptanı önemsiz saymıyoruz. Bilakis bu kadar önemli bileşenlerle bir araya gelen ürün yada hizmetin son halkası yani sunuşun önemli olduğunu vurgulamaya çalışıyoruz.

Bütün dünyada sektör ne olursa olsun satış ve pazarlama öne geçmiş durumdadır. İşletme fonksiyonları arasında pazarlamanın, tabii hizmet işletmeleri için halkla ilişkilerin yıldızı parlıyor. Ama biz hâlâ asıl olan üretimdir veya asıl olan öğretimdir psikozundun kurtulamadık. Kaliteli üretim-öğretim, pazarlamada etkilidir ama tek başına değil.

“Biz ne yapıyoruz? Sadece omurga dediğimiz, asıl dediğimiz işle uğraşyoruz. Bu gerekli ama yeterli değil. Başkaları, gözlerini omurgalarının yanında dışarıya da açmışlar ve önlerini görebiliyorlar. Kısacası halkla ilişkilerin, pazarın gereklerini de yerine getirerek fark atıyorlar.

“Hâlâ sadece omurga ile uğraşmanın yeterli olduğunu, bunun dışındaki sunuşa yönelik uğraşların süs olduğunu düşünenlerimiz çoğunlukta. Oysa ki aynı standartlarda cam, mobilya, beyaz eşya, otomobil, sağlık, turizm ve eğitim hizmeti üretiliyor günümüzde. Fark sunuşun inceliklerinde, karar verme davranışının psikolojisinde saklı.

Üretim ve hizmetlerin kalite ve standartları belirlenmiş ve bu bilgiler uluslararası düzeyde kullanılmaktadır. Rekabetin kızıştığı geleneksel nokta ürün ya da hizmetin kalitesinden sunuşuna doğru kayıyor. Bu değişimi fark eden kişi kurum ve toplumlar sunuşa ve bunu gerçekleştiren insan kaynağına büyük yatırım yapıyorlar.

Yapılan bir araştırmaya göre yaklaşık aynı kalitede eğitim alan ve diğer bireysel özellikleri birbirlerine çok yakın olan kişilerin içinden sunuşu güçlü olanların işe girdikleri belirlenmiştir. Aynı biçimde sunuş tarafı daha güçlü olan, promasyona özen gösteren üretim işletmeleri boş kalmıyorlar.

Sunuş çağının gereklerini yerine getirmek herşeyden önce insan ve insani değerlere duyarlılığı zorunlu kılmaktadır. “Önce insan” sloganının uygulama rehberi olması gerekmektedir. Yoksa sadece basit bir kaç seminer, adı duyulmuş hocalardan konferanslarla insana değer verilemeyeceği gibi davranışlarda değişiklik de gerçekleştirilemez.

Sunuş çağının önemli bir özelliği de insan ilişkilerine duyarlılıktır. Gerçektende bütün olay yani zincirin son halkası, etkileşimin doruk noktası insan ilişkilerinin yoğun biçimde yaşandığı sunuş sürecidir. Bunun içindir ki pazarlama ve halkla ilişkiler giderek daha büyük bir önem kazanıyor.

En önemli zaafılardan biri bu konuda göstermelik yaklaşımlar, gününbirlik çözümler, düşünsel yönü olmayan uygulamalardır. Maalesef yöneticilerin çoğu ellerindeki işin bütünlüğünden habersiz olarak günlük hatta anlık kararlar verebiliyor ve büyük yanlışlarla karşılaşabiliyorlar. Şu halde sağlıklı bir sunuş sunulacak malzemenin (yani ürün, hizmet, bireysel ilişkiler vb.) kaliteli olmasını gerektirir.

Sunuş çağına yönelik en önemli eleştirilerden birisi görüntünün ötesine geçmeme anlayışıdır. Oysaki yukarıda belirtildiği gibi sağlıklı ve başarılı bir sunuşunda tek başına yeterli olamayacağı açıktır. Diğer bir ifade ile için içeriğini tamamen unutup zarfı ile uğraşmak değil amacımız. Hedeflenen yaklaşık aynı içeriği taşıyan yüzlerce mektup arasından fark edilebilir bir zarfa sahip olmaktır. Bu ise örneğin 1000 çalışanı olan bir kurumun belkide en son akla gelebilecek santral operatörünün ses tonunda, kapı görevlisinin ziyaretçi ile iletişimde, öğretmenin sınıftaki davranışlarında, hostesin jest ve mimiklerinde, İETT şoförünün bakışlarında... saklıdır.

Bir kişinin, kurumun yada toplumun kendisini yeterince ifade edememesi, olayını, ürününü, hizmetini, iddiasını yeterince savunamaması ve sunamamasının olumsuz sonuçları saymakla bitmez. Önemli olan olayın bu yönünü gözardı etmemek sunuşu yok saymamaktır.

Sosyal Pazarlama Anlayışının Okul Yöneticiliğinde Kullanılmasına İlişkin Bir Yaklaşım

Dr. Ayhan Ural

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Bolu Meslek Yüksekokulu
İktisadi ve İdari Program Bölümü
Öğretim Görevlisi

Özel sektörün eğitim alanındaki yatırımlarının hızla arttığı toplumlarda, diğer alanlarda yaşanan yoğun rekabet, eğitim piyasasında da yaşanmaya başlanmıştır. Pazardan pay alma yarışı olarak da ifade edilebilen bu yarışın sonucunu etkileyecek önemli değişkenlerin başında, okulların yönetiminde benimsenen anlayışlar gelmektedir. Birey ve toplumun kısa ve uzun dönem istek ve beklentilerini karşılama çabasında olan sosyal pazarlama anlayışı, günümüz işletme yöneticiliğinin temelini oluşturmaktadır.

Günümüzde yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel, işletmecilik anlayışında da köklü değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimde, diğer tüm işletme işlevlerin yönetim, araştırma geliştirme, üretim, personel, halkla ilişkiler, finans ve muhasebe etkileme gücüne sahip olabilen pazarlama işlevine ilişkin gelişmeler önemli rol oynamaktadır.

Üretim ve satış anlayışı olarak bilinen ve odak noktalarının ürün olduğu pazarlama anlayışlarında, üretim kararı, üreticinin üretim gücüne sahip olduğu üretim

imkanlarıyla, bireysel yeteneklerine terk edilmiştir. "Ne üretirsem satarım" anlayışı, mevcut talep karşısında üretim miktarının yetersiz kaldığı sanayi devrimi öncesine ait bir yaklaşımdır. Sanayi devrimiyle üretimin hızla artması, "ne üretirsem satarım" yaklaşımının yerine, nasıl satarım yaklaşımının benimsenmesine yol açmıştır (Mucuk 1986: 8).

Günümüzde üretim imkanlarının hızla artması, satın alma kararını veren tüketicinin önüne çok sayıda seçenek çıkarmıştır. Bu sonuç, üretim kararının

oluşmasındaki geleneksel yaklaşımı değiştirerek, tüketici ihtiyaçlarını belirleyici bir konuma getirmiştir. Yerel pazarların yerini hızla ulusal ve uluslararası pazarların alması, yaşanan rekabetin yoğunluğunu artırmıştır. Yaşanan bu rekabet, tüketici ihtiyaçlarını merkeze alan ve tüketici ihtiyaçlarını karşılama yoluyla işletme amaçlarını gerçekleştirmeyi hedefleyen bir anlayışı doğurmuştur.

Sosyal pazarlama anlayışı olarak ifade edilen ve işletmeye çok yönlü bir sorumluluk yükleyen bu anlayış, işletmenin amaçlarını kısa ve uzun dönem birey ve toplum ihtiyaçlarını karşılayarak gerçekleştirmelerini hedeflemektedir. Birey ve toplum ihtiyaçlarının hızla değişerek gelişmesi, bu ihtiyaçları karşılama çabasında olan işletmelerin yönetimini, gelişen sosyal pazarlama anlayışının gereklerini benimseyerek yerine getirmeye zorlamaktadır.

Sosyal Pazarlama Anlayışı

Yeni bir işletmecilik felsefesi olarak ortaya çıkan sosyal pazarlama anlayışı, geçmişteki üretim ve satış anlayışlarının aksine, işletme faaliyetlerinin üreticinin değil, tüketicinin istekleri doğrultusunda yönlendirilmesine dayanmaktadır. Bu anlayışa göre, tüketici istek ve ihtiyaçları tüm işletme faaliyetlerinin odak noktasını oluşturmaktadır. (Dinçer ve Fidan 1995: 223). Sosyal pazarlama anlayışı kısa vadeli hedefleri ve özellikle de kâr yaklaşımını reddetmektedir. (Yükselen 1989:8). Bu yönüyle değerlendirildiğinde, sosyal pazarlama anlayışının, uzun dönemdeki birey ve toplum ihtiyaçlarını öncelikle ele alan bir boyutunun olduğu söylenebilir.

Bu anlayışın gereği

olarak işletmecilik işlevleri arasında önemli bir yeri olan pazarlama; tüketici istek ve ihtiyaçları doğrultusunda üretilen ürünün tüketiciye sunulması, tüketici ihtiyaçlarının karşılanma düzeyinin belirlenmesi ve yeni ihtiyaçlar ortaya çıkarılması yönünde yapılan faaliyetlerden oluşan bir süreç olarak ifade edilebilir.

Pazarlama kavramının gelişmesiyle işletmeler, amaçlarını belli bir ürünü satmak yerine, saptanacak muhtemel tüketici kitlesinin ihtiyaçlarına cevap vermeyi en yüksek ve sürekli kâr yolu olarak kabul etmişlerdir. Çünkü belli ürünler kullanışsız, aranmaz, istenmez ve beğenilmez hâle gelebildiği halde, tüketici ihtiyaçları kalıcı ve toplumun gelirinin yükselmesiyle de artmaktadır (Kozlu 1993: 3). Tüketici gelirinin düzeyinin, tüketicinin harcama yapısını etkileyen unsurların başında yer alması bu

Sosyal pazarlama anlayışının, uzun dönemdeki birey ve toplum ihtiyaçlarını öncelikle ele alan bir boyutunun olduğu söylenebilir.

yaklaşımı güçlendirmektedir (Tokol 1994: 70).

Geleneksel pazarlamanın tüketiciye yeterli bilgi sunamayıp işletmeyle doğrudan iletişim imkanı tanıyamaması, işletmelerin daha iyi ürün geliştirme ve tüketici sadakatini artırmaya yönelik çalışmalarını sınırlamaktadır. Bu tür sınırlamaların olmadığı yeni bir pazarlama yaklaşımı olarak *siberpazarlama yaklaşımı*, pazarlama hakkında bilinenleri yetersiz kabul etmektedir. Yakın bir gelecekte mevcut pazarlama anlayışı, müşteri destek, ürün geliştirme ve diğer departmanlarla arasındaki sorumluluk çizgisini yeniden şekillendirecektir (Settles 1996: 8). Bu ve benzeri gelişmeler, yöneticinin kendi örgütü içinde pazarlama rollerine bakış açısında sürekli yenilikler yapmasını gerektirmektedir. Bu gereklilik bu günün başarılı işletmelerinin hemen hepsinin tüketici güdümlü olması ve tüketici ile sürekli ve doğrudan iletişim sağlamak için büyük çabalar harcadıkları gerçeğine dayanmaktadır (Eren 1996: 91).

Sosyal pazarlama anlayışı, tüketici ihtiyaçlarını hareket noktası kabul ederek, üretim faaliyetlerini tüketici ihtiyaçlarına

uygun üretilebilecek bir anlayışla yönetmeyi önemli ve yeni bir yönetim görevi olarak ortaya çıkarmaktadır.

Üretim yönetimi olarak ifade edilen ve yöneticinin üstlenmesi gereken bu görev; işletmenin elinde bulunan malzeme, makine ve insangücü kaynaklarının belirli miktarlardaki ürünün istenilen niteliklerde, istenilen zamanda ve mümkünse en düşük maliyetle üretimini sağlayacak biçimde bir araya getirilmesidir (Kobu 1989: 7). Bu yaklaşım, çağdaş işletmecilikte müşteri tercihlerini ön plana çıkarmıştır. Çünkü, müşteri tercihleri, örgütü doğrudan etkileyerek satış durumunu, üretim yönetimini ve yatırım düzenini değiştirebilmektedir. Daha da önemlisi, müşteri tercihlerini değerlendirmeye almayan, özellikle tek ürünlü işletmeler, ömürlerini ürünlerinin ömrüne bağlamış olduklarından, pazara yeni giren işletmeler tarafından kolaylıkla pazardan çıkmaya zorlanabilirler (Gray 1994: 39).

Sosyal pazarlama anlayışı, tüketici ihtiyaçlarını başlangıç noktası kabul ederek, üretim faaliyetlerini tüketici ihtiyaçlarına uygun ürünü üretebilecek bir anlayışla sürdürmeyi gerektirmesi, yöneticiye yukarıda açıklanan yeni sorumluluklar

Siberpazarlama yaklaşımı, pazarlama hakkında bilinenleri yetersiz kabul etmektedir.

yüklemektedir. Bu sorumlulukların başında, işletmenin faaliyet gösterdiği ve/veya hedeflediği pazara dönük tüketici araştırmaları yer almaktadır.

İşletmenin varlığıyla doğrudan ilişkili olan tüketici araştırmalarında, cevap arabilecek sorular, Mucuk (1986) ve Yılmazçoban (1995) tarafından şu başlıklar altında toplanmıştır.

- 1- Pazarın satın almak istediği nedir?
- 2- Niçin satın alınıyor?
- 3- Kim satın alıyor?
- 4- Nasıl satın alınıyor?
- 5- Ne kadar satın alınıyor?
- 6- Nereden satın alınıyor?
- 7- Ne zaman satın alınıyor?
- 8- Hangi fiyattan satın alınıyor?

Pazarlama yöneticisinin bu sorulara bulacağı karşılıklar, işletmenin genel yönetim politikalarına yansıtılarak, işletme amaçlarının gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, sağlıklı tüketim öngörülerini yapabilmenin gereği olarak da her sorunun karşılığı işletme açısından son derece önem kazanmaktadır. Genel olarak, tüketim öngörülerini belli bir piyasadaki tüketici miktarına bağlı olmakla birlikte, tüketicilerin satın alma istek ve güçleriyle de doğrudan ilişkilidir (Tosun 1987: 91).

Sosyal Pazarlama Anlayışlı ve Okul Yöneticiliği

Eğitim yerlerini sunanlar ile bu eğitim yerlerini talep edenler arasında piyasa ilişkisine benzer ilişkiler mevcuttur. Arz ve talebin ilişkisi, arz edenin öğrenim yerleri sayısını tespit etmesiyle düzenlenir ki bu da genelde devletin eğitim piyasasında tekel oluşturduğunu gösterir. Devlet, geçmişte bu öğrenim yerleri sayısını, işletme ekonomisi anlamındaki harcama düşüncelerinden (kâr düşüncesinden) bağımsız olarak tespit etmiştir. Bu yaklaşıma göre öğrenim yerleri, kamu hizmeti olarak sunulmuştur. (Hesapçıoğlu 1994:143). Böylece okulun ve işyerlerinin, eğitim ve yetiştirme hizmetlerini sunan kesimler olarak, bireylerin ise bu hizmetleri talep eden kesim olarak karşılaştıkları bir eğitim ve yetiştirme olanak-

ları piyasası tanımlamak mümkündür (Ünal 1996:157). Bunun sonucu olarak, eğitim hizmetini üreten kişi ve kurumlar kendi yönlerinden, eğitim hizmetine talep olanlar da kendi yönlerinden eğitimin fayda ve maliyetini sürekli olarak karşılaştırmak ve ussallaştırmak zorundadır (Özgülü 1987: 12).

Makro düzeyde bakıldığında ise en çok uygulanan eğitim planlaması yöntemlerinden biri olan toplumsal talep yönteminin; bir ülkede halkın eğitim talebini ya da özlemini karşılayabilecek bir biçimde planlamayı temel hedef aldığı görülmektedir (Adem 1981: 141). Buradaki eğitim talebi, H. Correa'ya göre; bireyin belli bir konu ile ilgili olarak, belli bir düzeyde, belli bir eğitim kurumuna devam edebilme imkanıdır (Serin 1979: 17).

Ülkelerin ya da toplumların sahip olduğu sınırlı kaynakların kullanım ve dağıtım kararları, ister makro düzeyde devlet tarafından verilsin, ister mikro düzeyde bireyler ya da onların oluşturduğu kuruluş ve işletmeler tarafından verilsin, kaynak kullanımını optimize eden bir ekonomik yaklaşım benimsenmelidir (Sarıaslan 1994: 11).

Bireysel ve toplumsal eğitim talebinin karşılanması amacıyla kamu sektörü yanında özel sektör yatırımlarının hızla arttığı toplumlarda, eğitim örgütleri arasında pazardan pay alma yarışına bağlı olarak, yarışın içinde bulunulup bulunulmamasına bakılmaksızın toplumun tümünü etkileyen önemli bir rekabet gözlenmektedir. Bu durum özellikle demokrasi ve pazar ekonomisinin benimsendiği toplumlarda hızla yaygınlaşarak artmaktadır.

Eğitim örgütleri arasında yaşanan bu yarışın sonucunu etkileyen en belirgin değişkenlerden biri, okul yöneticilerinin benimsedikleri pazarlamaya ilişkin anlayışları olmaktadır. Çünkü, önceden belirlenen hedef pazarda, istenen değişim sonuçlarına ulaşabilmek için yapılan bilinçli ve etkili eylemlerden oluşan pazarlama, önemli bir yönetim eylemidir (Ce-

Her düzeydeki okul yöneticisi, okuluna yönelen talebin özelliklerini ayrıntılı bir şekilde belirleyerek, sahip olduğu kaynakları rasyonel kullanma çabasında olmalıdır.

malcılar ve Diğerleri 1986: 10).

Değişen ekonomik ve toplumsal yapı, eğitim örgütlerinin karşısına yeni bir müşteri kitlesini çıkarmaktadır. Eğitim yöneticisinin, örgütün diğer üyeleriyle bu yapıyı iyi tahlil edip tanıması ve sürekli takibi gerekmektedir (Cafoğlu 1996: 121). Yönetici, bu takip sonucu gerekli görülen süreç yenileme eylemlerini de gerçekleştirebilecek yeterliklere sahip olmalıdır. Süreç yenileme; işletmelerin rekabet koşullarına uyabilmelerini ve müşterileri için işletme bünyesindeki tüm iş yapma usul ve süreçlerinin köklü bir şekilde gözden geçirilmesi ve yeniden yapılandırılmalarını ifade etmektedir (Koçel 1995: 268).

Eğitim yöneticisinin, değişen koşullar içerisinde okulların yüklendiği görevi yerine getirebilmesi için, sürekli olarak ihtiyaç belirleme analizlerini yaptırıp, hareket noktasının belirlenmesinde de bu analiz sonuçlarının kullanılmasını sağlaması gerekmektedir (Cafoğlu 1996:13). Bu gerekliliğin yerine getirilmesi ise pazarlama, pazarlama yönetimi, araştırma-geliştirme, üretim yönetimi gibi temel işletme işlevlerinin okul yönetiminde etkin kullanılmasıyla sağlanabilir.

Çevreye dönük okul ve topluma dönük eğitim sistemi, çevre ve toplumdaki değişme ve gelişmelere uyum gösterebilmek için gerekli yenilikleri benimsemek zorundadır (Bursalioğlu 1994: 48). Ayrıca etkili okulda asıl olan, bireysel farklılıklar olduğundan, bu durum, bireyin ilgi ve ihtiyaçlarına dönük bir eğitim anlayışını zorunlu kılmaktadır (Balcı 1993: 48).

SONUÇ

Sosyal pazarlama anlayışını benimseyerek, tüketici ihtiyaçlarını varlıklarının temeli kabul eden okullar, birey ve toplum ihtiyaçlarını karşılamada öncü olabileceklerdir. Bu okullarda çalışan işgörenlerin, sosyal pazarlama anlayışına uygun üretim yapma yeterliklerine sahip olma becerileri ise en belirgin ortak nitelikleri olacaktır. Böylece sahip olduğu kaynakları, tüketici ihtiyaçlarını en üst düzeyde karşılayabilecek bir anlayışla kullanabilen okul yöneticileri, okulları-

nın pazardan aldığı payı artıracaklardır.

Her düzeydeki okul yöneticisi, okula yönelen talebin özelliklerini ayrıntılı bir şekilde belirleyerek, sahip olduğu kaynakları rasyonel kullanma çabasında olmalıdır. Yönetici, içinde bulunulan pazardaki potansiyel talebi fiili talebe dönüştürecek faaliyetlere ağırlık vererek, gelecekle ilgili büyüme politikalarını da planlayabilmelidir.

Sonuç olarak, günümüz okul yöneticisi, örgütünü etkin kılmak için, sosyal pazarlama anlayışının gerektirdiği;

- a) birey ve toplum ihtiyaçları doğrultusunda ürün üretebilme,*
- b) ürünü tüketicinin yer, zaman, miktar, nitelik ve fiyat gibi beklentilerine uygun sunabilme,*
- c) ürünün tüketici ihtiyaçlarını karşılama düzeyini belirleyebilme,*
- d) yeni ihtiyaçlar ortaya çıkarabilme davranışlarını gösterebilmelidir.*

Bu davranışlar aynı zamanda, işletmelerin –örgütlerin– sosyal sorumluluklarının, sürekliliklerinin ve kâr elde etme amaçlarının da bir gereğidir.

KAYNAKÇA

- Adem, Mahmut (1981) Eğitim Planlaması Ankara A.U. Eğitim Araştırmaları Merkezi Yayınları No 11
- Balcı, Ali (1993) Etkili okul. Ankara Yavuz Dağıtım.
- Bursalioğlu, Ziya. (1994) Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış 9. Baskı. Ankara Pa-Gem Yayınları No 9
- Cafoğlu, Zuhâl (1996) Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi. İstanbul. Avni Ak-yel Umut Kültür ve Eğitim Vakfı
- Celamalar, İlhan ve Diğerleri. (1985) İşletmecilik Bilgisi. Eskişehir. İşleme Özürlü Çocuklar Eğiti ve Araştırma Vakfı Yayınları No 3
- Dinçer, Ömer Y. Fidan (1995) İşletme Yönetimine Giriş. İstanbul. İz Yayın-cılık
- Eren, Erol (1996) Yönetim ve Organizasyon. Beta Basın Yayın Dağıtım A.Ş.
- Gray Colin (1991) Büyüme Yönetimi. Çeviren M. Çağrıyan. İstanbul Epsilon Yayıncılık.
- Hesapçıoğlu, Muhsin (1994) İnsan Kaynaklarının Yönetim ve Ekonomisi. Ankara. Epar Yayınları
- Kabu, Büleni (1989) Üretim Yönetimi 7. Baskı. İstanbul Üniversitesi. İşletme Fakültesi Yayınları No 211
- Koçel, Tamer (1995) İşletme Yöneticiliği. 5. Baskı. İstanbul Beta Basın Ya-yın Dağıtım
- Kazlı, Cem (1993) Uluslararası Pazarlama. Ankara Türkiye İş Bankası Kül-tür Yayınları
- Mucuk, İsmet (1986) Pazarlama İlkeleri. 3. Baskı. İstanbul. Der Yayınları
- Özgü, Tahir (1987) Eğitim Ekonomisi. Eskişehir Anadolu Ü. AOF Yayınla-rı No 88.
- Sanaslan, Halil (1994) Yatırım Projelerinin Hazırlanması ve Değerlendiril-mesi. 2. Baskı. Ankara. Turhan Kitabevi
- Serin, Necdet. (1979) Eğitim Ekonomisi. 2. Baskı. A.U. Eğitim Fakültesi Ya-yınları No: 77
- Settles, Craig (1996) Siberpazarlama Başarının Esasları. Çeviren H. Sa-hin. İstanbul. Sistem Yayıncılık.
- Tokal, Tuncer. (1994) Pazarlama Yönetimi. 5. Basım Bursa Uludağ Univer-sitesi Basımevi
- Tosun, Kemal. (1987) İşletme Yönetimi. 4. Baskı. İstanbul İşletme Fakültesi Yayın No : 186.
- Unal, I. Işıl (1996) Eğitim ve Yetiştirme Ekonomisi. Ankara. Epar Yayınları.
- Yılmazçoban, A. Necati (1995) "İnsan Kaynaklarında, Pazarlama ve İnsan İlişkileri" Milliyet Gazetesi 31 Aralık 1995 S.20.
- Yükselen, Cemal. (1989) Temel Pazarlama Bilgileri. İstanbul. Adım Yayıncı-lık

Nasıl Ders Çalışmalı ?

H. Maddox

Çev : Gül ÇÖRÜŞ

*İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü*

I. ÇALIŞMA YÖNTEMLERİNİ ÖĞRENME İHTİYACI

Çalışmadaki başarı yalnızca yeteneğe ve çok çalışmaya değil, aynı zamanda etkili çalışma yöntemlerine de bağlıdır. Bireyler arasındaki çalışma kapasitesine ilişkin farklar temel olarak şu üç faktörle belirlenir :

- a. Zekâ ve özel yetenekler (%50-60).*
- b. Çalışma, çaba gösterme ve etkili çalışma yöntemleri (%30-40)*
- c. Değişim ve çevresel etmenler (%10-15)*

- ▶ **a. Kendi Çalışma Yöntemleriniz İçin Araştırma Bulgularına Başvurmak:** Ders kitaplarından etkili öğrenmenin sağlanabilmesinde çeşitli yöntemler söz konusudur:
 - a. Basit okuma ve tekrar okuma
 - b. Metin içindeki önemli noktaların ve detayların altını çizme
 - c. Okuma esnasında ve sonrasında kısa bir özet çıkarma
- ▶ **b. Düzenli Okul Devamı:** Başarılı öğrenciler zamanlarını okula daha fazla ayırmakta, daha düzenli bir programla çalışmakta, daha fazla ders notu tutmakta ve bu notları aynı gün içinde tekrarlamaktadırlar. Okul devamı ile sınav notları arasında açık olumlu bir bağ vardır.

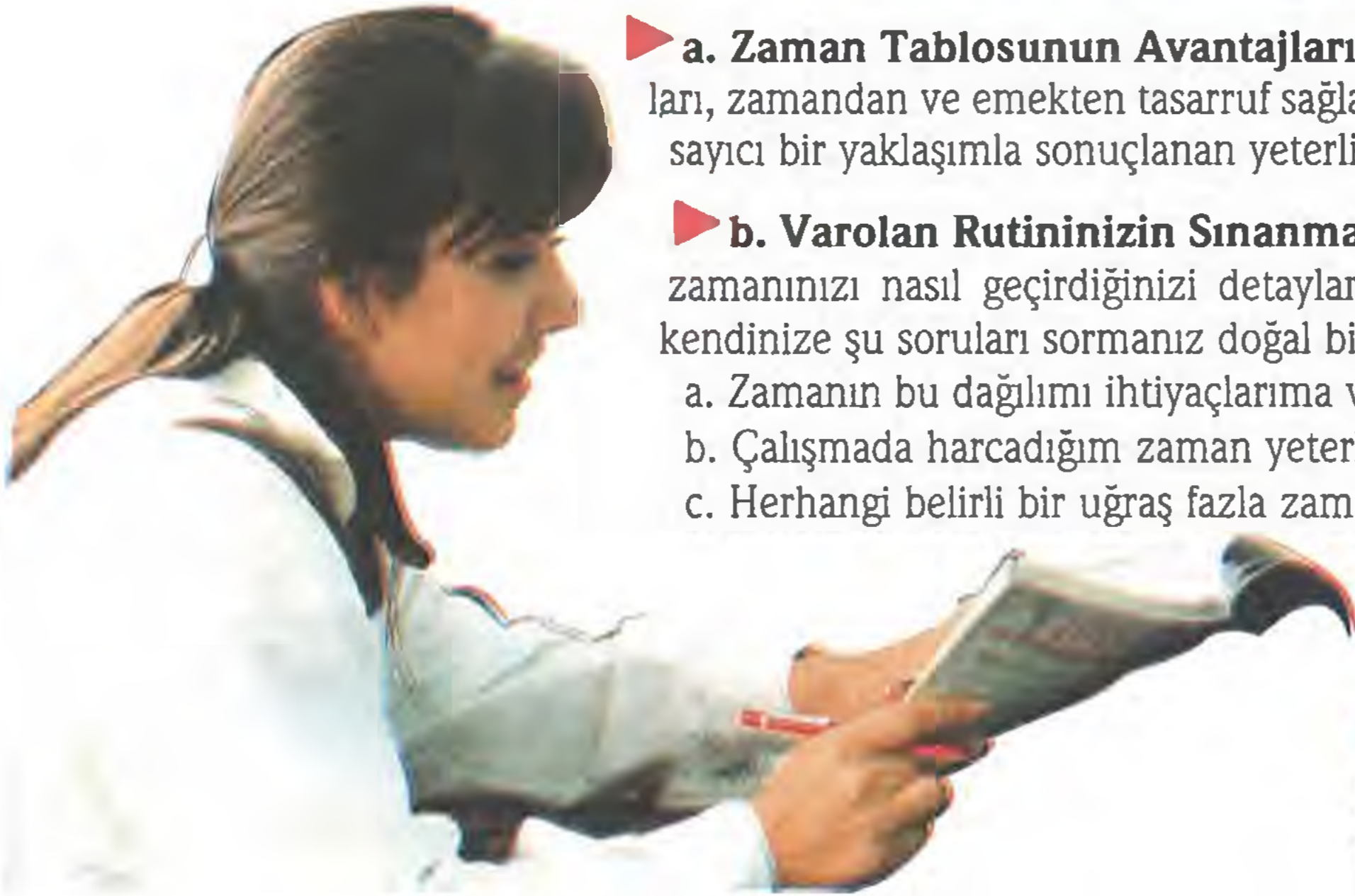
- ▶ **c. Nasıl Gelişmeli?** Genel yeterliliğinizi geliştirmek için şunları yapabilirsiniz:
 - a. Genel sağlığını geliştirerek zihinsel dikkatinizi arttırabilirsiniz.
 - b. Çalışma yönünüzü ve yönteminizi planlayarak ve aynı zamanda çalışmanızı daha etkili bir şekilde yaparak geliştirebilirsiniz.
 - c. İlgi ve motivasyonunuzu geliştirerek çalışmanızı engelleyen güçleri azaltabilirsiniz.
 - d. Kişisel çatışmalarınızı çözerek üzüntü ve heyecanınızın üstesinden gelebilirsiniz.
- ▶ **d. Nasıl Daha Etkili Çalışılacağına Dair Bir Öneri Var Mı?**
Kitaplarda sunulan bu tür önerilerin öğrenciler tarafından kabulü, kişisel kaynaklardan gelen önerilerden daha etkilidir. Bu nedenle yazımız, zamanınızı nasıl planlayacağınız ve çalışma alışkanlıklarını nasıl kazanacağınızla ilgili bir bölümle başlamaktadır.
- ▶ **e. Çalışma Motivleri :** Eğer tanımlanmış bir mesleki hedefiniz veya kuvvetli bir ilgi alanınız varsa, sistematik bir şekilde çalışmanız çok daha kolaydır. Yeterli motivasyonun yokluğu, okul başarısızlığının önemli bir nedenidir.
- ▶ **f. Meslek Seçimi :** Meslek seçiminin yapıldığı yaşlarda bu seçimi etkileyen temel etmenler şunlardır:
 - a. Üstlenilen görevlerin yapısı
 - b. Kazanç
 - c. İş saatleri ve düzeni
 - d. Tipik iş yerleri
 - e. O işte çalışacaklara duyulan ihtiyaç
- ▶ **g. Yeterliğin Anlamı :** Bu yazıda “yeterlik” ile kastedilen şey, en az çaba ve enerjinin harcanmasıyla, en üst öğrenmenin sağlanabilmesidir. Yazının bundan sonraki kısımlarında konuya dair çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

II. PLANLAR VE ZAMAN TABLOLARI

Başarısız olan öğrencilerde görülen en önemli sorunlardan biri de, belirli bir plan dahilinde çalışmayışları ve düzenli bir çalışma rutinlerinin olmayışdır.

- ▶ **a. Zaman Tablosunun Avantajları:** Zaman tablosunun temel avantajları, zamandan ve emekten tasarruf sağlamak; ayrıca toplam iş yükünü kapsayıcı bir yaklaşımla sonuçlanan yeterliliğe ulaşmaktır.
- ▶ **b. Varolan Rutininizin Sınanması:** Çalışmanızı planlamadan önce, zamanınızı nasıl geçirdiğinizi detaylarıyla bilmeniz gerekir. Buna göre, kendinize şu soruları sormanız doğal bir sonuç olacaktır:
 - a. Zamanın bu dağılımı ihtiyaçlarıma ve amaçlarıma cevap vermekte mi?
 - b. Çalışmada harcadığım zaman yeterli mi?
 - c. Herhangi belirli bir uğraş fazla zamanımı almakta mı?
 - d. Çok fazla zamanı boşa mı sarfettim? Bu nasıl ve ne zaman meydana gelmekte?

▶ **c. İhtiyaç Duyulan Çalışma Miktarı :** Bir haftaki ortalama çalışma zamanı 40 saattir. Bunun 25

saati okulda, 15 saati özel çalışmada geçirilir. Öğrencinin ihtiyacına göre bu birimler değişebilmekle birlikte, çalışma saatlerinin ortak bir kalıbına uyum sağlamak, ödevlerinizi yapmanızı kolaylaştıracaktır.

- ▶ **d. Uzun Dönemli Planlar ve Haftalık Zaman Tabloları :** Herhangi bir çalışma programında kendi kendinize yapmanız gereken şeyler şunlardır :
 - a. Yıllık çalışmayı ve hatta gerekli hallerde daha ötesini kapsayan uzun dönemli bir plan.
 - b. Her hafta yenilenen, birer haftalık zaman tablolarıBöylelikle, çalışmanın yanı sıra egzersiz, spor ve sosyo-kültürel aktivitelere de rahatlıkla zaman ayırabilirsiniz.
- ▶ **e. Geç Saatlerden Kaçınmak :** Bazı öğrenciler gece geç saatlerde daha iyi çalıştıklarını ifade etmektedirler. Ancak derslerin çoğunun, çalışmak için en ideal zaman olan sabah erken saatlerde başladığını düşünürsek, bu durumda sabah canlı ve zinde olmak mümkün olamamaktadır.
- ▶ **f. Zaman Tablosunu Doldurmak :** Her haftanın başında yeni bir zaman tablosu yapınız. Derslerinizi ve deneylerinizi, aklınızda tazeyken, kural olarak aynı gün içinde, defterinize kaydediniz. Bu notların tekrarı için en iyi zaman dersten hemen sonraki vaktin ya da yine aynı günün seçilmesidir.
- ▶ **g. Bireysel Çalışma Ünitelerinin Uzunluğu :** Bu tür bir düzenleme şu iki soruya dayanır:
 - a. Ödevin karışıklığı ve büyüklüğü
 - b. Öğrenen bireyin vasıfları
- ▶ **h. Dinlenme Periyodlarının Değeri :** Her ödev ve her birey için uygun çalışma ve dinlenme süreleri vardır. Çalışma sırasındaki dinlenme sürelerinin değeri gözardı edilmemelidir.
- ▶ **i. Tatiller :** Çalışmak bir obsesyon olmamalı, tatile pay ayrılmalıdır. Ancak, deniz kıyısında boş geçirilen bir tatil, bir öğrenci için uygun olurken, bir başka öğrenci için uygun olmayabilir. Öğrenci için çalışma kampları, saha çalışmaları gibi daha aktif ve amaçlı bir tatil gereklidir.
- ▶ **j. Pratiğin Yayılımı :** Zamana yayılan bir öğrenmede, öğrenci her bir bölümde bilgisini takviye ve tekrar etme olanağına sahip olduğu gibi, konu hakkında daha fazla düşünme ve organize etme şansını da yakalar.
- ▶ **k. Günlük Tutma :** Bu tür bir uğraşa günde 5-10 dakikanızı ayırmanız, gelişiminizi görmemiz açısından önemli bir katkı sağlayacaktır.

III. MOTİVLER VE ALIŞKANLIKLAR

İlgi, yetenek ve amaç gibi etkenler öğrenmede kuvvetli bir istek ve hedef yaratır.

- ▶ **a. Motivler :** Motiv, bir görevde ortaya koyacağınız çabanın miktarını belirleyen herhangi bir etkidir ve performans üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.
- ▶ **b. Dikkat Kontrolü :** Emosyonel çatışmalar ve iç rahatsızlıklardan doğan dikkat kontrolündeki güçlüklerin üstesinden gelebilmek için kişisel sorunlarla yüzleşerek çözüme ulaşmak gerekir. Eğer bu sorunlar çözülemiyorsa, o halde değişmeyecekleri kabul edilmeye çalışılmalıdır.

► **c. Hedefler ve Hırs** : Gösterilen çaba, hedefler ve hırs la yakından ilgilidir. Hırs ise; başarı-başarısızlıklara dair geçmiş deneyimlerin ve başarı şansına dair tahminlerinizin bir işlevidir. Başarı deneyimi insanların amaçlarını yüksel tir. Ancak bu amaçlar ulaşılabilir olmalıdır.

► **d. Sonuç Bilgisi** : Öğrenme boyunca gelişimini zin belirli aralarla ve ölçümlerle izlenmesi per formansınızı yükseltmeniz açısından ya rarlıdır. Zira, bir görevdeki ilgi ve mo tivasyon, çalışan kimsenin çabasının sonuçlarını görmesi halinde artmakta dır.

► **e. Bilginizi Arttırmak** : Çalıştığınız konuya duyduğunuz ilgiyi arttırmadan en iyi yollarından biri de okumak, o alanın tarihini ve yöntemlerini araştırmak, toplum üzerindeki sosyal etkilerine bakmak ve benzer alanlarla olan

ilişkilerini irdelemektir.

- **f. Değişen Alışkanlar** : Planlı ve etkili çalışabilmek için bazı alışkanlıkların de ğişmesi gerekir. Ancak bu alışkanlıkların bir kısmı kalıcılık vasfı taşıdığından de ğişimleri güçtür. Böyle bir de ğişimin sağlanabilmesi için zaman zaman çevre de ğişikliği ya da o davranışın nedenlerine inilmesi gerekir.
- **g. Grup Kararının Gücü**: Grup kararının gücü, bireysel kararın gücünden faz ladır. Amaç ile eylem arasındaki bağ çoğu kez grup kararıyla sağlanır.

IV. ÖĞRENME VE HATIRLATMA

- **a. Öğrenme Süreci** : Öğrenme zaman alan bir eylemdir ve bu süreçte çoğu de fa görünür bir gelişme pek az meydana gelir.
- **b. Anlamanın Önemi** : Konuya dair bir içgörü kazanmak için her şeyden ön ce ne çalıştığınızı anlamanız gerekir. Anlama süreci; eski ile yeni bilgi arasında bağ kurmayı; bilginin organize edilmesini ve sistematik bir şekilde hatırlanması nı kapsar.
- **c. Bir Çalışma Sistemi (SOYT veya (SQ3R)**
Araştırma (Survey): Materyalin amacınıza uygunluğuna göz atmayı içerir.
Soru (Ouestion) : Sorular konuya eleştirel yaklaşım sağlar.
Okuma (Reading) : Düzenli okuma konuya hakimiyet getirir.
Yerleştirme (Recitation) : Tek başına okuma eylemi bir şey ifade etmez. Bu ne denle hatırda tutmanın rolü gözardı edilmemelidir.
Tekrar (Revision) : Bu yolla bellek kuvvetlenmekte ve öğrenilen materyal unu tulumamaktadır.
- **d. Kabataslak Öğrenme ve İçgörüs el Öğrenme** : Kabataslak öğrenme, ya lıtılmış ve bilginin anlamından yoksun bir öğrenmeyi ifade ederken, içgörüs el öğ renme, bilginin anlamlı üniteler halinde organize edilmesini içerir.
- **e. Organize Etme ve Hatırlama** : Öğrenme ve hatırlamada üç ana süreç var dır: 1. asıl öğrenme, 2. depolama ve 3. geriye dönme. Depolama zayıf ya da bağ lantısız olduğu takdirde, geriye dönme zorlaşır.

- ▶ **f. Bellek ve Bellek Sistemleri:** Belleği geliştirmek için şu yöntemler kullanılabilir:
 - a. kendi kendinizi sınavabileceğiniz aktif yöntemleri kullanın.
 - b. gruplamayı ve ritmi kullanın
 - c. anlama dikkat edin ve çağrışımları kullanın
- ▶ **g. Aşırı Öğrenme :** Bu öğrenme bellek izlerini kuvvetlendirir. Böylelikle, unutmaya zorlaşacağı gibi, uzun bir zaman sonra dahi hatırlama mümkün olur.
- ▶ **h. Araya Girme :** Öğrenmenin ilk basamaklarında sağlam temeller atılması gerekir. Aksi halde araya giren değişkenler sonraki öğrenmeye ket vurabilmekte, bellek izlerini zayıflatabilmektedir.
- ▶ **ı. Bilgiyi Depolama :** Bilginin depolandıktan sonra hatırlanması kelimeler aracılığıyla olur. Ancak bu kelimeler sınırsız değildir. Bellekteki deneyimin açıklanışı günlük yaşamın düşünme ve konuşma yollarına uyacak şekilde değiştirilmektedir.
- ▶ **j. Hata Kaynakları :** Öğrenme, depolama ve geriye dönüş basamaklarında bir takım hatalar meydana gelebilir. Bunlar:
 - a. gözlem hataları olabilir
 - b. belleğe dair hatalar olabilir
 - c. geri çağırmaya ilişkin hatalar olabilir
- ▶ **k. Öğrenmenin Emosyonel Parçası :** Öğrenme ve hatırlama yalnızca entelektüel yapının bir parçası olmayıp, motiv ve hisleri de içermektedir. Bu nedenle öğrenme ve hatırlama süreçleri, sözü edilen bu etmenlerden farklı yönlerde etkilenebilir.

V. OKUMA

Okuma, çalışmadaki en önemli beceri olup, eleştirel okuma, araştırmacı okuma gibi çeşitlere ayrılır.

- ▶ **a. Okumanın Yapısı :** Okuma, karmaşık bir işlemdir. Bu eylem, göz hareketlerini içeren bir duyum süreci olduğu gibi, aynı zamanda sembollerin analizini içeren bir beyin sürecidir.
- ▶ **b. Okumayı Geliştirme :** Okuma yalnızca bir göz eylemi değil, aynı zamanda bir beyin eylemidir. Bu nedenle göz hareketlerine kazandırılan hız ve metinleri anlamada artan deneyimler okumayı geliştirmeyi sağlar.
- ▶ **c. Okuma Oranlarında Bireysel Farklar :** Okuma oranlarında bireysel farklar mutlaka söz konusudur. Ancak bu farklar belirli bir eğitimle olumlu yönde kapatılabilmektedir.
- ▶ **d. Okumayı Geliştirme Yöntemleri :** Kolay materyallerden başlayarak zorlara doğru hız kazanmaya çabalamak, okuma becerisini geliştirmede en ideal yoldur.
- ▶ **e. Artan Okuma Hızına Dair Yöntemler :** Kelime kapasitesinin artırılması, kelime yerine satırın görülmeye çalışılması gibi yöntemler artan okuma hızını sağlar.

► **f. Kelime Kapasitesini Geliştirme:** Kelime kapasitesinde bireysel farklar vardır. Bu farkların olumlu yönde giderilmesi için bol bol okumak, ilgi duyulan konularda özet çıkarmak ve bu özetlerde yeni kelimeleri kullanmaya çalışmak gerekir.

► **g. Kelime Çıkarma :** Kelimelerin köklerini tanımlamak, onların anlamını çıkarmada oldukça yardımcı olur. Bunun dışında sözlük kullanmak da bu konuda yararlanılması gereken diğer bir yoldur.

► **h. Okuma Yöntemleri:** Ders kitapları genellikle anafikrin verildiği bir giriş cümlesiyle başlar. Daha sonra bu fikir geliştirilir ve son kısımda konunun özeti sunulur. Bu tür ipuçları gözönüne alındığında daha etkili bir okuma sağlanacaktır.

► **ı. Kartların Kullanımı :** Yazmanız gereken bir kompozisyon ya da araştırmanız gereken özel bir konu olduğunda, o güne kadar bu konuda diğer kimselerin neler yazdığını araştırmanız gerekir. Bu araştırmalar sonucu ilgili bilginin küçük kartlara kaydedilmesi başarınızı arttıracak gibi, adeta bir de küçük kütüphaneniz oluşacaktır.

VI. SINAVLAR

Sınavlar bir konuya ne kadar iyi hazırlandığınızı ölçmeyi amaçlar. Böyle bir hazırlığın yolu ise buraya dek anlatılan sistematik çalışma alışkanlıklarından geçer. Dikkatli bir hazırlık ve sınav tekniklerindeki beceri, performansı geliştirmede rol oynayan iki önemli etkidir.

- **a. Tekrar Etme :** Uzun süreli bir öğrenmede şu dört basamak söz konusudur:
- Orijinal öğrenme
 - Başlarda yapılan tekrar (orijinal öğrenmeyi takiben)
 - Ortalarda yapılan tekrar (özellikle 2. yıla yayılan bir çalışma söz konusu ise)
 - Sonda yapılan tekrar (sınav öncesi)
- **b. Tekrar Yöntemleri :** Sınava bir hafta kala bitirilen tekrar en sağlıklı yoldur. Sınavdan bir kaç gün önceyse önemli noktaları gözden geçirmek yeterlidir. Sınava hazırlanırken gerekli materyalin yeniden okunması özet çıkarma, SOYT/SQ3R yönteminden yararlanmak, eski sınav biçimlerini incelemek ve düzenli bir zaman tablosu oluşturmak, başarıda önemli rol oynayan etkenlerdir.
- **c. Kaygıdan Kaçınmak :** Orta düzeydeki stres performansı yükseltici etkiye sahiptir. Ancak, yüksek düzeydeki stres, tersi bir etki gösterdiğinden kaygıdan kaçınmak gerekir. Kişinin kendine duyduğu güven duygusunun artması, aşırı kaygıyı yenmede en önemli etkidir.
- **d. Değerlendirilen Sınav Kağıtlarından Yararlanma:** Değerlendirilen sınav kağıtlarının öğrenciye dağıtılması, yanlış ve doğru noktaları görmek ve geribildirim almak açısından çok yararlıdır.

VII. DÜŞÜNME

Bir problem çözebilmek için o problemin gerektirdiği bilgiye sahip olmak gerekir. Kelimeleri ve sayıları kullanmak üzere verilen eğitim pek çok problemde bize yardımcı olur. Çünkü çoğu problem sözel ya da matematiksel şekle indirgenebilir.

- ▶ **a. Düşünmenin Yapısı :** Pek çok karmaşık düşünme şekli içebakış tekniğiyle kolayca irdelenemez. Çünkü bu düşünme biçimleri “hayal” kavramını da içermektedir.
- ▶ **b. Düşünmenin Gelişimi :** Düşünmenin çocuklardaki gelişimi gözönüne alınırsa, yapısı daha iyi anlaşılabilir. Yaşın ilerlemesiyle birlikte, düşünme soyuta daha fazla yaklaşmaktadır.
- ▶ **c. Kavramlar :** İnsanın düşünme yapısı kavramlara dayanır. Kavram ise bir sınıftaki obje ya da olaylara verilen ortak tepkiyi (ki bu tepki genellikle sözeldir) ifade eder. Soyutlamanın birçok düzeyinde kavramlar kullanılmaktadır. Kavram oluşumunda iki önemli nokta vardır:
 - a. gözlemlenen vasıflar temelindeki sınıflama eylemi
 - b. gözlemlenemeyen vasıflara ilişkin çağrışımlar seti
- ▶ **d. Kavramların Gelişimi:** Artan deneyim ve yaşla birlikte kavramlar da gelişmektedir.
- ▶ **e. Sınıflamanın Tehlikeleri :** Geleneksel düşünme biçimlerine uygunluk sağlamak, öğrenmenin ilk basamaklarını aşmada avantajlı bir yol olsa da, daha üst basamaklarda, uyumcul olmaktan çok eleştirel bir tutum gerekmektedir.
- ▶ **f. Hatalar :** Taraf tutucu yaklaşım yaklaşım, yeterli delil olmaksızın hareket etme, sınırlı örnek ve deneyimden yola çıkarak genellemeler yapma, günlük yaşantımız ve tabii ki akademik çalışmamızdaki problemlere yaklaşımımızda etkili olan temel hatalardır.
- ▶ **g. Problem Çözme :** Çok çeşitli problemler vardır. Bunların çözümünde, probleme ilişkin içgörünün uyanışı temel noktadır.
- ▶ **h. Mantık :** Mantık, gerçek ya da gerçek dışı sonuçların test edilmesi için gerekli kuralları sağlar. Ancak, doğal gelişen akılcı kılma sürecinde fazla yardımcı değildir.
- ▶ **ı. Tanımlar :** Tanımlama yapmak ihtiyacı şu nedenlerden doğmaktadır:
 - a. bir kelime birden fazla anlama sahip olduğu için belirsiz bir hal alıyorsa
 - b. kelime belirsiz bir anlama sahip olduğu halde kesin anlamı isteniyorsa
 - c. kelime genel anlamının dışında kullanılıyorsa veya kısaltma tarzında yeni bir kelimeyi davet ediyorsa
- ▶ **j. Delil :** İnanç meselesi gibi konularda olgular ve deliller birleştirilemeyebilir. Ancak deneysel çalışmalar için daima olgular sorulmalıdır.
- ▶ **k. Sonuç Çıkarma :** Sonuç çıkarma, olguların özel bir grubunun ardı sıra gitmeyi ve böylelikle onların ima ettiği diğer olgulara varmayı ifade eder.
- ▶ **l. Düşüncenizi Geliştirme :** Problemi net bir şekilde düşünmek, karışık oldu-

ğu takdirde grafik vb. yollarla sadeleştirmek, konuya farklı açılardan yaklaşmak, sonucu tahmin etmeye çalışmak, konuyla ilgili olgulara göz atmak başlıca düşünce geliştirme yollarıdır.

- ▶ **m. Yaratıcı Düşünce :** Gerçekçi ve hayalci düşüncenin bileşimi yaratıcı düşünceyi getirmektedir. Bu düşünce yalnızca sanat ve bilim alanlarında değil, günlük yaşamda karşılaşılan her problemde karşımıza çıkmaktadır. Yalnızca bilgi yığılımından oluşan bir eğitim hayal gücünü ve spontaniteyi öldürür.

VIII. GRUP TARTIŞMASI VE GRUP ÇALIŞMASI

Ders çalışmak her ne kadar bireysel bir kavram olarak düşünülse de, çalışmanın başka kimselerle tartışılması, yanlış kavramların düzeltilmesi, farklı bakış açılarının görülebilmesi ve kendi düşüncelerinizin netleşebilmesi için, grup tartışması ve grup çalışması oldukça yararlıdır.

- ▶ **a. Çalışma Ürünüde Başkalarının Varlığının Etkisi :** Basit aktivitelerdeki grup çalışması yavaş çalışanlar üzerinde kuvvetli bir ilerleme etkisi gösterir. Ancak karmaşık aktivitelerde grup çalışmasının olumsuz etkileri olabilmektedir.
- ▶ **b. Grup Tartışması ve Çalışmasının Avantajları :** Grup tartışması ve grup çalışması motiv ve ilgileri uyarır, görevler daha doğal ve etkili yapılır, değişik olgular ve teorileri gündeme getirir, ayrıca bireylerin tercih ettiği bir tarzıdır.
- ▶ **c. Sosyometri :** Küçük gruptaki davranış, sosyometri yöntemiyle belirlenmektedir. Sosyometrik, testler bir grup içindeki arkadaşlık ağını belirlemek üzere düzenlenir. Her kimseden en çok sevdiği ve en az sevdiği ya da en çok çalışmak istediği ve en az çalışmak istediği kimselerin adını yazması istenir. Bu da bireylerin diğer grup üyeleri tarafından ne kadar kabul ya da reddedildiğine ilişkin bir ölçüm sağlar.

Her kimseden en çok sevdiği ve en az sevdiği ya da en çok çalışmak istediği ve en az çalışmak istediği kimselerin adını yazması istenir. Bu da bireylerin diğer grup üyeleri tarafından ne kadar kabul ya da reddedildiğine ilişkin bir ölçüm sağlar.

- ▶ **d. Tartışma Gruplarının Tipleri :** Forumlar, ders tartışma grupları, paneller, özel derslerdeki tartışma grupları, seminerler ve formal olmayan tartışma grupları bu tiplerin başlıcalarıdır.

- ▶ **e. Tartışma Gruplarının Bağına İlişkin Pratik Kurallar :**

- a. Grup, herkesin söz alabileceği büyüklükte olmalıdır.
- b. Üyeler eşit statüde olmalıdır.
- c. Bazı üyeler sırasıyla tartışmayı açarken, bazı üyeler de okuma ve düşünme yönünde ön hazırlık yapmalıdır.

- ▶ **f. Gruplar ve Bireyler Tarafından Problem Çözme :** Birçok problem çözme çeşidinde gruplar bireylerden daha üstün olmuşlardır. Çünkü grupta daha fazla öneri ortaya çıkmakta ve doğru olmayan fikirlerin reddi daha hızlı gerçekleşmektedir. Diğerlerinin fikirlerinin çeşitliliğini görmek birey için başka bir şanstır.

X. YAZMAK

Zaman zaman bazı şeylerin yazılı olarak ifade edilmesi gerekir. Yazmadaki basamaklar şunlardır :

- a. bağ kurmak istediğiniz konuya ilişkin, zihninizde kesin fikirler ve olgular olmalıdır.*
- b. bu fikirler, kelimeler ve söz grupları haline dönüştürülmeli ve yazılmalıdır.*
- c. sözü edilen kelime ve söz grupları gramer kurallarına uygun bir şekilde bir mantık sırasına göre birbirini takip etmelidir.*
- d. yazdıklarınızın başkaları tarafından okunacağını hatırdan çıkarmayın.*

- ▶ **a. Kelime Kapasitenizi Arttırmak:** Kelime kapasitenizi arttırmak için bol bol okumanız ve gramerinizi geliştirmeniz gerekir.
- ▶ **b. Kelimelerin Seçimi :** Günlük konuşmada bu noktaya her ne kadar dikkat edilmese de, akademik yazım dilinde çok daha kesin ve dikkatli olunması gerekir.
- ▶ **c. Tanıdık Kelimelerin Kullanılması :** Genel bir kural olarak uzun ve tanıdık olmayan kelimeler yerine kısa ve bilinen kelimeler tercih edilmelidir.
- ▶ **d. Cümlelerin Yapısı :** Konusunun ana çerçevesine göre yazım kurallarını bilmek gerekmektedir.
- ▶ **e. Cümlelerin Bağlantılı Bir Şekilde Bir Araya Gelişi :** Okuyucunun düşüncenin akışını izleyebilmesi için cümlelerin mantıklı bir şekilde bağlı olması gerekir. Bu bağ bir gramer problemi değil, düşünceleri doğru bir sırada sunma problemidir.
- ▶ **f. Yazılı Materyalin Organizasyonu :** Konunun anahatlarının çıkarılması, yazılı materyalin organizasyonunun yapılabilmesi için gerekli olan en önemli adımdır.
- ▶ **g. Tekrar Yazma :** Pek çok yazar kendilerini daha iyi ifade edebilmek için metinlerini tekrar tekrar yazarlar. Ancak daha fazla pratik ve dikkat ile bu vakit kaybettiren işlem den kurutulunabilir.
- ▶ **h. Tekrar Okumaya İlişkin Sorulabilecek Sorular :** Tekrar tekrar yazmaktan kaçınılması demek, yazdıklarınızı tekrar okumaktan kaçınmanız demek değildir. Çünkü bu okuma hatalarınızı düzeltmenizi sağlayacaktır.
- ▶ **ı. Noktalama :** Noktalama işaretleri hangi kelimeleri bir ünite olarak bir arada algılamamız gereğine dair bilgi verir.
- ▶ **j. Heceleme Hataları :** Heceleme hatalarından kaçınmak gerekir. Bu tür hatalar her şeyden önce okuyucunun dikkatini böleceği gibi, aynı zamanda eğitimsizliğin de bir göstergesi olarak algılanacaktır.
- ▶ **k. Elyazısı :** Okuma ve yanlış anlama zorluklarına neden olmamak için elyazısının net olması gerekir.

XI. BASİT MATEMATİK

“Hız” ve “hesaplama keskinlik” bir arada gider. Yavaşladığınız takdirde dikkatiniz dağılacığından, hatalarınız artacaktır. Hesaplama hızının ve keskinliğinin artması ancak pratikle sağlanır.

XII. FİZİKSEL ÇEVRE

Işık, ısı, havalandırma gibi koşullar çalışmayı etkiler.

- ▶ **a. Aydınlatma :** Çalışma odanızın aydınlatması yeterli olmalıdır, ışık iyi yayılmalıdır ve gölgeler meydana gelmemelidir.
- ▶ **b. Havalandırma ve Isıtma :** Nefes alabilmek için temiz bir havanın olması ve vücut ısısını koruyabilmek için uygun bir oda sıcaklığının varlığı, çalışmada rol oynayan diğer iki etmendir.
- ▶ **c. Derece :** 60 - 70°F zihinsel bir çalışma için en uygun derecedir.
- ▶ **d. Nerede Çalışmalı?:** Sessiz ve rahat bir ortam, bireysel çalışma için oldukça uygundur. Sürekli aynı yerde çalışılması, gerekli olan şeylerin (kitapların, defterlerin vb.) el altında hazır olmasını sağlar.
- ▶ **e. Gürültü ve Çalışma :** Gürültü çalışmayı bölücü bir faktördür. Müziğin böyle bir etkisinin olup olmadığı ise araştırılmaktadır. Müziğin performansı artırması ya da azaltması, bireyin o müzik türüne karşı olan tutumu ile müziğin çalışmasında bir yarar sağlayıp sağlayamayacağına ilişkin inancı tarafından belirlenir. Ancak açık bir gerçek vardır ki, zor zihinsel görevler, sessiz ortamlarda daha iyi gerçekleştirilebilmektedir.

XIII. SAĞLIK VE ÇALIŞMA

Sağlıklı olmak, verimli çalışmanın temel koşullarındandır.

- ▶ **a. Öğrencilerin Rahatsızlıkları :** Diş çürümesi, soğuk algınlığı, kronik nasal problemler, küçük kazalar, cilt sorunları, sindirim bozuklukları, sınav anksiyetesi, görme bozuklukları öğrenciler arasında görülen en önemli rahatsızlıklardır.
- ▶ **b. Egzersiz Gereksinimi :** Bünyenin durumuna uygun olarak seçilen egzersizlerin, genel sağlık durumu üzerinde oldukça yararlı olduğu reddedilemez bir gerçektir.
- ▶ **c. Uyku :** Her gece 8 saatlik bir uyku normal bir kimse için yeterli ve gereklidir. Ancak, tabii ki, bireysel farklar vardır.
- ▶ **d. Beslenme :** Sağlıklı kimseler ne yediklerine pek dikkat etmemektedirler. Ancak yiyeceklerin verdiği enerji ile çalışmamızı sağladığımızı ve vücudumuzun

yaşamsal işlevlerini yerine getirdiğimize göre düzenli bir beslenmenin hem sağlığımız hem de çalışmamız açısından önemi gözardı edilemez.

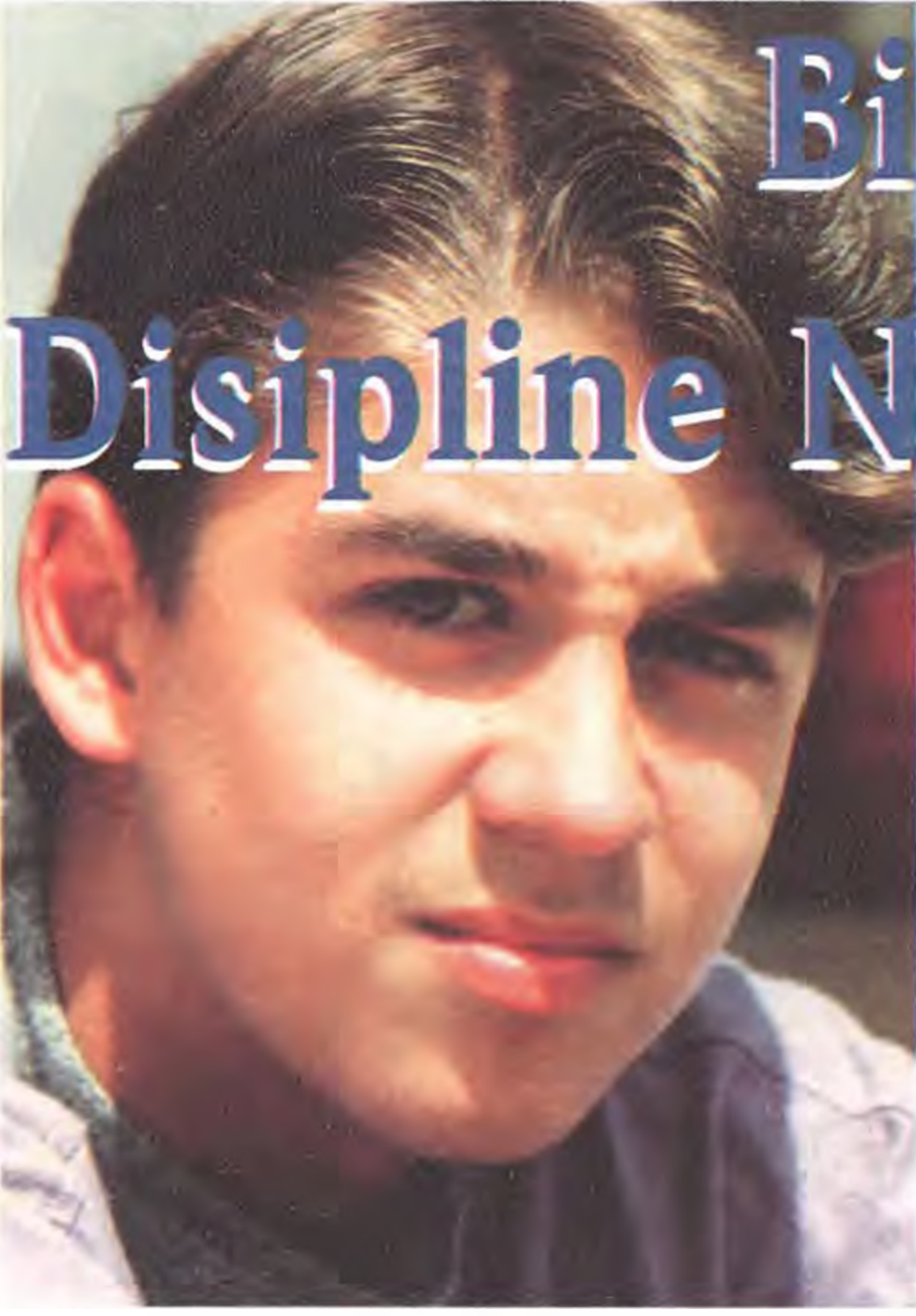
- ▶ **e. Alkol :** Alkol, psikolojik işlevleri bastırıcı ve genel etkinliği azaltıcı bir role sahiptir. Alkol, bilinenin aksine, vücut ve zihin işlevlerinde uyarıcı değil, geriletici etki gösterir.
- ▶ **f. Tütün :** Sigaranın çalışma üzerindeki akut etkisi oldukça azdır. Buna karşın, sürekli sigara kullanımı akciğer kanseri ve kalp rahatsızlıkları gibi hastalıklara yol açmaktadır.

XIV. ZİHİNSEL SAĞLIK

Beslenme egzersiz, uyku gibi yollarla fiziksel sağlığımızı geliştirebileceğimiz gibi, akılcı bir yönlendirmeyle kendi kendimizin zihinsel sağlığını da geliştirebiliriz.

- ▶ **a. Başarma Motivi :** Çalışmanızın pek çok dalında açık mesleki amaçlar ve yüksek kişisel hırs gereklidir.
- ▶ **b. Sosyal Katılım :** Çok sosyal olan ve hiç sosyal olmayan kesim, zayıf öğrencileri oluşturur. Ayrıca, zamanlarının büyük bir bölümünü geleneksel partilerde, anlamsız sohbetlerde geçirenler de başarısız olurlar. Buna karşın bu tür faaliyetlere hiç katılmayan öğrenciler de, uyan ve arkadaş yardımı eksikliğinden ötürü aynı derecede başarısız olurlar. Dozunda bir sosyal katılım, başarıyı arttırıcı etkiye sahiptir.
- ▶ **c. Kişiler Arası İlişkilerdeki Zorluğun Ortak Kaynakları :** Bencillik, aşırı uyumcul davranış kıskırtıcı hareketler, aşırı bağımlılık, düşmanca duygular, aşağılık hissi, emosyonel küntlük bu zorluğun en önemli kaynaklarıdır.
- ▶ **d. Başarısızlığa Karşı Tepkiler :** Başarısızlığa karşı genel olarak şu tepkiler verilmektedir :
 - a. başarısızlıkla sonuçlanan davranış gelecek defa başarıyla sonuçlanır umuduyla tekrarlanır.
 - b. karşılaşılan zorluklara karşı farklı davranışlarla yaklaşılır
 - c. denemeye son verilir, daha fazla çaba gösterilmez
 - d. ana hedefe ulaşmaktan vazgeçilir, ancak ikâme hedef için çalışılır.
- ▶ **e. Cinsellik :** Özellikle erkek öğrenciler, çözümlenmemiş cinsel duygulanımları ile problemlere yaklaşmaya eğilimlidirler. Eğer birey durumunun kendi yaş grubundaki diğer kimselere benzer olduğunu farkedirse, sözü edilen eğilim kişisel bir çatışmaya yol açmaz.

Biraz Yaratici Disipline Ne Dersiniz?

Coleen ARMSTRONG

Çev : Uzm. Psk. Nilüfer EYÜBOĞLU

Kültür Koleji İlköğretim Okulu

Rehberlik Servisi

Öğretmenler sadece öğretmemelidir. Kontrol altına alınmış bir çevre içerisinde ergenlerin değerlerini ve özerklik duygularını korumaları için onlara yardımcı olmalıdırlar.

MÜMKÜN OLDUĞU KADAR AZ KONUŞUN

Ergenlerin yetişkinlerle ilgili temel şikayeti şudur: Bizler çok fazla konuşuyoruz. Onlar bu konuda haklılar. Özellikle sorumluluk konusunda sizin kararsız konuşmalarınızla normal çocuklar bile sağır - kör olurlar ve bir süre sonra söylediklerinizi duymazlar.

Doğru olan, konuşmanızın kısa olmasıdır.

Durum : Josh bir basketbol şapkası takmış, odada geziniyor. Bu şapka okulunuzun giyim kurallarının açık bir ihlalidir.

Yapılmaması Gerekenler : "Genç adam, su saçma şeyi başından çıkar! Buraya bu kıyafetle gelmekten daha iyi bir şey bilmiyor musun?"

Yapılması Gerekenler : Onu durdurun. Şapkayı gösterin ve şaşkın bir ses tonu ile, sanki daha önce hiç görmemiş gibi "Bu nedir?" diye sorun.

HİÇBİR ŞEY SÖYLEMEMEK DAHA İYİDİR

Hafifçe sıraya vurulan kalemi, sallanan sandalyeyi durdurabilirsiniz, hatta sessizlik içerisinde olup biteni not edebilirsiniz ve bazı objeleri yasaklayabilirsiniz. Sınıftaki rutin çalışmanızı bozmayın. Koridordaki gürültüyü ortadan kaldırmak için kapıyı kapıyormuşçasına sakin davranın ve dersinize devam edin.

Durum : Bruce not almak yerine, sırasının üzerine çeşitli şekiller çizmektedir.

Yapılmaması Gerekenler : Aşağılayıcı bir biçimde herkesin önünde Bruce'a cezaları hatırlatmak ve okul çıkışında sırayı temizlemesi için okulda kalmasını emretmek.

Yapılması Gerekenler : Tuvalete gidip, temizlik malzemelerini ve kağıt havluyu alın. Bu malzemeleri kibarca Bruce'un masasına koyun ve ilerleyin.

YILBAŞINA KADAR GÜLÜMSEMEME KONU- SUNDA TEKRAR DÜŞÜNÜN

Ergenlere bir öğretmenden genelde ne beklediklerini sorun. İster inanın ister inanmayın, onlar "iyi birisi olması" şeklinde cevaplayacaklardır. Bu nedenle bir parça gevşemekten korkmayın. Dostça davranma, güç ile tezat oluşturmaz.

Durum: Sınıflar arasında kapıda ayakta duruyorsunuz ve sınıfa girmektense dışarıya gitmeyi tercih eder gibi görünen öğrencilerin yaklaşmasını farketmişsiniz.

Yapılmaması Gerekenler : Sinirli davranmak. Homurdanmak. Saldırgan sözler söylemek.

Yapılması Gerekenler : Abartılı bir coşkunluk gösterisinde bulunun. Neşeli bir biçimde herkesi selamlayın. "Günaydın!" deyin. Birkaçının kolunu pırpırlayın, birkaçının sırtına şaplağ atın. Zil çaldığı zaman, sınıfa girerken ufak bir step dansı yapın.

APTALLIKLARA TAHAMMÜL EDİN

Bazen az tepki göstermek en iyisidir.

Durum : Angie ve Rita, siz edebiyat dersine başlamakta çalışırken, hafta sonunda düzenlenecek parti hakkında heyecanlı bir biçimde hızlı hızlı konuşuyorlar.

Yapılmaması Gerekenler : "Bayanlar, ben konuşmaya başladığımda, siz susun."

Yapılması Gerekenler: "Angie, Romeo'nun konuşmasındaki önemli noktalara işaret ettiğin için Rita adına senin çabalarını takdir ediyorum. Fakat şimdi sınıfın idaresini ele alsam iyi olacak, öyle değil mi?"

HERŞEYİ BELGELEYİN

İsimleri, tarihleri, yaptıkları incitici davranışları ve sözleri not alın. Bu nerede olursanız olun bir not defteri taşımanız anlamına gelmektedir.

Durum : Larry, 16. kez sizin dersinizde uyukluyor. Onu uyandırır ve defterinize "16" diye yazarsınız. Larry hayretler içinde buna gözünü diker ve diretir. "Bu saçmalık. Ben 16. kez uymuyordum." der.

Yapılmaması Gerekenler : "Bunu müdüre söylemek ister misin?" diye sormak.

Yapılması Gerekenler : Not defterinizden "Larry'nin Sayfası"ni açın ve yüksek sesle okumaya başlayın. Siz 8'e geldiğinizde Larry sizden durmanızı isteyecektir.

YARATICI OLUN

3. sırada oturan Charles Manson'a sahip olmadıkça, hemen hemen hiçbir problemin üstesinden gelinemez. İhtiyacınız olan tek şey, sağduyudur.

Durum : Mark sınıfa yine geç girer. Onun açıklamaları, mazeretleri pervazsızcadır. Bu artık sona ermelidir.

Yapılmaması Gerekenler : "Yığılmış ceza kağıtlarını görüyor musun? Onları senin buraya ayak sürümenden daha hızlı yazabilirim."

Yapılması Gerekenler : Mark'a iki misli uğraşı verin ya da bir hata yapmanın serbest olduğu, 100 kelimelik bir özür yazısı yazmasını isteyin. Yazıda yapılacak her bir hatanın anlamı, iki defa okulda cezaya kalmak olacaktır. Gramer ve heceleme öğretmede bundan daha iyi bir yol olamaz.

ABARTIN

Abartmanın önemi asla küçümsemeyin.

Durum : Birisi 60 kez cevapladığınız bir soruyu sorar veya size kaba ve alaycı bir cevap verir. Ya da sizin o gün test yapacağınızı duyurmadığınızı iddia eder ve siz kendinizden geçersiniz.

Yapılmaması Gerekenler:

"Senin yararına bunu tekrar gözden geçirmemi bekleme." "Benimle bu tarzda konuşma" ya da "Eğer dinleyemediyse, bu senin problemin." şeklinde haykırmak.

Yapılması Gerekenler : Kalp krizi geçiriyormuş gibi yapın. Acı içinde kıvranın. Göğsünüzü tutun. Sandalyenizi düşürün. Fakat soruya cevap vermeyin, problemi gösterin ya da başka bir öğrencinin derse gösterdiği saygı ve dikkate bir şekilde değer verin. Sınıfın sizin yerinize reaksiyon göstermesine izin verin.

SİZ ONLARIN YAŞANTISINI MUTSUZ YAPMAK İÇİN PLANLAR YAPARKEN, ÖĞRENCİLERE ZAMANIN İLERLEDİĞİNİ SÖYLEYİN

Bunun garanti edildiği ortamlar vardır.

Durum : Joe, Krissy ve Eric 3. dönemde sınıfınızda başarısız oldular. Bu öğrencilerde öğrenme güçlüğü yok, sadece biraz az çalışıyorlar. Onlar 4. döneme geçmek zorundalar, aksi halde yaz okuluna gitmek zorunda kalacaklardır.

Yapılmaması Gerekenler : Onların ödevlerinin sıklığını ve zorluğunu arttırmak. Şikayet ettikleri zaman onlarla ilgilenmemek ve hayatın zor olduğu konusunda onları bilgilendirmek.

Yapılması Gerekenler : Güzel bir dille 4. dönemin neden önemli olduğunu onlara anlatın ve "Acaba 4. dönemi seninle birlikte geçirmeme izin ver misin?" şeklinde sorun.

Onlar ahenk içinde başlarını sallayacaklar ve "Evet" cevabını vereceklerdir.

HER MÜCADELEYİ KAZANMAYACAĞINIZ GERÇEĞİNİ KABUL EDİN

Bir şekilde yakayı ele vermeyen bir öğrencinin ifadesini kabul etmek hatalı değildir.

Durum : Toby'i ağzının kenarında bir lolipopla veya paketinden düşen bir si-

gara ile yakaladınız. Uygun formülleri uygulamaya başlarsınız ve "At onu" dersiniz. Toby gülümseyerek, "Öncelikle bir uyarı alacağımı zannediyordum." der. Disiplin kurallarına göre, Toby'nin söylediği doğrudur.

Yapılmaması Gerekenler : "Evet, burada son sözü kimin söylediğini neden öğrenmiyoruz?" şeklinde ona sormak.

Yapılması Gerekenler : Gülümseyin ve "tamam, bu senin yarındır." deyin. Fakat bundan sonra onu sık sık kontrol edeceğinizi söyleyin ve bir daha onu bu şekilde yakalayacağınız zaman mazeretlerin en iyisine sahip olmasının onun için iyi olacağını hatırlatın.

Yukarıda verilen öneriler ile ilgili şüpheleriniz varsa ve öğretmenlerin model olacak davranışlar beklediği ve bulunduğu yer olan Paradise Middle School hakkında konuşuyorum diye düşünüyorsanız, verdiğim örneklerin tamamının, suç oranı ile adı çıkmış bir topluluk içerisindeki bir öğretmen olarak benim kişisel deneyimlerimden geldiğini söylemeliyim. Okulda koridorlarımızda devriye gezen polisimiz vardır ve biz sürekli okula devam durumu ve 13-15 yaşları arasındaki gençlerin hamilelik oranı ile uğraşırız.

Halk eğitimindeki 20 yıllık çalışmalarıma dayanarak, ergenler hakkında iki önemli noktayı vurgulamak istiyorum. Birincisi, ergenler aşırı derecede başarılı olmak isterler ve bu başarıya ihtiyaçları vardır. Fakat buna nasıl ulaşacaklarını her zaman hesaplayamazlar. İkincisi, öğretmenler, korkutmadan ve rahatsız etmeden onlara yol göstermelidir. Öğretmenler sadece öğretmemelidir. Kontrol altına alınmış bir çevre içerisinde ergenlerin değerlerini ve özerklik duygularını korumaları için onlara yardımcı olmalıdırlar. Fakat korkmayın. Öğretmen ve yöneticiler, aşırı otorite yerine, büyüme ve öğrenme koşulları üzerine odaklandıkları ve yaratıcı bir sağduyu kullandıkları sürece, ergenler bu disiplin yönetmeliklerinin gerçekten çok acımasızca olmadığını düşüneceklerdir.

* Coleen Armstrong,
"How About Some Creative Discipline?" principal,
January 95, Number 3, Volume 74, p: 51-52.

Ergenlik dönemi açısından bakıldığında ise bir yaşam dönemi benliğin gelişimi açısından önemli ve kritik bir dönemdir. Çocukluk döneminde dışa dönük olan ilgiler, ergenlik döneminde bireyin kendi iç dünyasına ve bedensel yapısına yönelmekte ve ergen benlik arayışı içine girmektedir (Yörükoğlu, 1986). Ergenlik dönemi aslında tam olarak benliğin genişlediği, açıldığı ve olgunlaştığı bir süreçtir. Bu süreçte ergenin sahip olduğu enerji, benliği geliştirmeye ve netleştirmeye doğru yönelmektedir (Adams, 1995). Erickson da benzer şekilde, ergenlik döneminde bireyin benliğini bulma çabası içinde olduğunu belirtmektedir (Hortaçsu, 1991). Ergenlik döneminde en önemli değişim, benlik ve kişilik yapısında yaşanmaktadır. Kişilik yapı-

sında oluşan en önemli problem ise benliğin ve kişiliğin değerlendirilmesi ve kabul edilmesi ile ilgilidir. Bu açıdan bakıldığında, benlik dengesini yeniden kurmaya çalışan ergen, benlikle ilgili bir takım sorunlar yaşamaktadır. Ergenlikte problem alanlarındaki dağılım değerlendirildiğinde ise benlikle ilgili problemlerin diğer problemlere göre daha yaygın olduğu gözlenmektedir (Ünlüoğlu, 1987).

Sorunlara rağmen, ergenlik döneminde benlik sınırlarının belirgin çizgilerle çizilmiş olması ve özgün bir benlik yapısının oluşması gereklidir. Benlik sınırlarının belirgin olmayışı ise ergenlerde benlik çatışmalarına neden olmaktadır (Yörükoğlu, 1986). Buna ek olarak benliğin ayırıcı, bütünleştirici ve birleştirici işlevlerinin gelişmemesi de benlik çatışmasına neden olmakta ve kişilik organize olamamaktadır. Sonuçta, birtakım kişilik bozuklukları ortaya çıkmakta ve uyum bozulmaktadır (Köknel, 1994).

Benlik çatışmasının ağır biçiminde ise psikotik belirtiler, intihar eğilimi, anksiyete, alınganlık, yaşamdan zevk alamama, kuşkuculuk, eleştiriyi kabullenememe, yüzeysel ilişkiler, sürekli haksızlığa uğradığı düşüncesi gibi sağlıksız benlik tutumları yaygın olarak görülmektedir. Bu durumda birey, benlik çatışmasından kurtulabilmek için, topluma sırt çevirerek bütün toplumsal değerleri yadsıyabilmekte, uyuşturucu maddelere yönelebilmekte ya da karşıt kültür oluşturan topluluk ya da çetelere (hippiler, punklar, heavy-metalciler gibi) katılabilmektedir (Yörükoğlu, 1986).

Yukarıda kısaca özetlenen benlik çatışmalarının oluşmaması ve ergenin psikolojik açıdan sağlıklı oluşu, benliğin yeterli bir şekilde gelişmesinin ve işlevselliğinin yanı sıra; ergenin benliğini gerçekçi bir iç görüye dayalı olarak kabul edebilmesine, yeterli ve yetersiz yönlerini kişiliğinin bir parçası sayabilmesine ve kendini tanımasına bağlıdır.

Ergenin benliğini kabul sürecinde yaşadığı sorunlar depresyon, suçluluk duygusu, anksiyete ve hostilete gibi davranış bozukluklarına neden olabilmektedir (Ünlüoğlu, 1987). Bu dönemde ortaya çıkan davranış bozuklukları çözümlenemediğinde ise bozukluk yetişkinliğe aktarılmakta ve devam etmektedir (Adams, 1995). Dolayısıyla ergenlik döneminde ortaya çıkabilecek benlik sorunları ergenin psikolojik sağlığının bozulmasına neden olmaktadır. Bu durum karşısında, toplumun geleceğinin güvencesi olan ergenlere verilecek psikolojik yardım hizmetleri daha da önem kazanmaktadır.

Amaç

Bu çalışmada, yukarıda yapılan açıklamalara dayalı olarak, "Lise öğrencilerinin kendi benliklerini kabul ederken yaşadıkları problemler nelerdir?" sorusuna cevap aranmaktadır. Başka bir deyişle lise öğrencilerinin benlik ve iç dünyaları ile ilgili problemler bu çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır. Çalışma, Samsun il merkezinde 1995-1996 öğretim yılında devlet liseleri ve dengi okullara devam eden öğrenciler üzerinde yürütülmüştür.

Çalışma sonucunda elde edilen bulguların; ergenlerle kurdukları her türlü iletişimde anne-babalara, öğretmenlere, eğitim yöneticilerine ve liselerde verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ışık tutması beklenmektedir.

Bulgular ve Yorum

Bu çalışmada; lise öğrencilerinde benlikle ilgili sorunlar arasında en yaygın olanı kusursuz olma çabası olup, öğrencilerin % 93'ünde gözlenmektedir? Bunu sırayla, düşük başarıyı kendi dışındaki etkenlere bağlama, kendisiyle ilgili konularda kararsızlık, başarılarını memnun etme çabası, karşı cinsle yönelik olumsuz bakış açısı, ça-

buk sinirlenme, arkadaş grubuna katılmama, topluluk içinde rahatsızlık duyma ve tedirgin olma, utangaçlık, kendine özgü fikirlerden yoksun olma, haklı övgülerden utanma, kötümserlik, duygu ve düşüncelerini açamama, pişmanlık duygusu, hatasını kabullenememe, değersizlik duygusu, genel kararsızlık, önemsenmediği duygusu, karşı cinsten insanların yanında rahatsızlık duyma, alınganlık, anne-babayı aldatma, içinden geldiği gibi davranmama, anlaşılmama düşüncesi ve günahkarlık duygusu gibi benlik sorunları izlenmektedir. Bu sorunlar lise öğrencilerinin yarısından fazlasında gözlenen olumsuz benlik tutumlarıdır.

Ayrıca, benlik sorunları arasında lise öğrencilerinin yarısında ya da yarısına yakın bir bölümünde gözlenen sorunlar arasında alaya alınma ve incitilme korkusunun çok yaygın olduğu (% 50) gözlenmiştir. Bunu sırayla; topluluk içinde terleme ve bunalma, girişken olamama, çekingenlik, çirkinlik duygusu, karşı cinsten kaçınma, mutsuzluk ve karamsarlık, güçsüzlük

duygusu, başarıyı kendi dışındaki koşullara bağlama, başkalarının istek ve beğenilerine göre yaşama ve eleştiriyi kabullenmeme gibi benlik sorunları izlemektedir.

Yukarıda iki grup halinde benlik sorunları incelendiğinde, davranış bozuklarına özgü bazı belirtilerin lise öğrencilerinde gözlemlendiği görülmektedir.

Obsesif-kompulsif kişilik bozukluklarında, kusursuzluk çabası ve kararsızlık önemli belirtiler arasındadır. (Öztürk, 1990). Bağımlı kişilik yapı-

sında da kararsızlık önemli belirtiler arasında olup, birey kendisiyle ilgili basit kararları bile tek başına alamamaktadır (Köknel, 1994). Bu açıklamalara dayalı olarak incelendiğinde; lise öğrencilerinin % 93'ü kusursuzluk çabası içindedir. Kendisiyle ilgili konularda kararsız olan öğrenciler ise % 81 düzeyindedir. Bu açıdan bakıldığında kusursuzluk çabası ve kararsızlık, yaratıcılığı etkileyen, bireyi girişim eksikliğine götüren ve benliğin sınırlarını daraltan bir ruh sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Lise öğrencilerinin yarısından fazlasında ise sosyal fobilere, içe-dönük kişiliğe ve kaçınan (avoidant) kişiliğe özgü bazı belirtiler gözlenmektedir. Sosyal fobilerde ve avoidant kişilik ya-

pısında, toplum içinde otururken, konuşurken ya da herhangi bir iş yaparken terleme, titreme, heyecanlanma, kızarma ve tedirgin olma gibi davranışlar önemli temel belirtiler arasındadır (Öztürk, 1990). İçe-dönük kişilik yapısında da başkalarının karşısında küçük düşme, kızarma, terleme ve titreme korkusuyla birliktelikten ve iletişimden kaçınma gibi davranışlar gözlenmektedir (Köknel, 1994). Bu açıklamalara dayalı olarak incelendiğinde, lise öğrencilerinin %67'si topluluk içinde rahat konuşmadığını; %68'i topluluk içinde tedirginlik ve rahatsızlık duyduğunu; % 74'ü topluluk içinde izlenirken iş yapmadığını; % 74'ü topluluk içinde başkalarının dikkatini çekmekten çekindiğini ve sıkıldığını; % 49'u topluluk içinde terlediğini ve bunaldığını; % 68'i topluluk içinde kendini tehdit altında hissetmesi ve bunun korkuya dönüşmesi çekingenlik, utangaçlık, kaçınma, içe kapanma ve yalnızlık gibi davranışlara neden olabilmekte ve ergenin psikolojik sağlığını tehdit edebilmektedir.

Lise öğrencilerinin yarısından fazlasında ise basit depresyona özgü bazı belirtiler gözlenmektedir Basit depresyonda değersizlik, suçluluk günahkarlık gibi duygular görülmektedir (Geçtan, 1989). Öztürk de hastalık öncesi kişilik yapısında pişmanlık, bağımlılık, güvensizlik, kolayca kendini suçlama eğilimi, kötümserlik ve karamsarlık duygularının gözlemlendiğini belirtmektedir (Öztürk, 1990). Bu açıklamalara dayalı olarak incelendiğinde; lise öğrencilerinin % 78'i genellikle başkalarını memnun etme çabası içinde olduğunu; % 68'i bütün aksiliklerin kendisini bulduğunu; % 65'i yaptığı seçimlerden ve işlerden dolayı pişmanlık duyduğunu; % 55'i kendine olan güvenini kaybettiğini; % 52'si kendini değersiz bulduğunu; % 49'u ise mutsuz ve karamsar olduğunu ifade etmektedir. Özetle; lise öğrencilerinin önemli bir bölümünde değersizlik, karamsarlık, mutsuzluk ve pişmanlık gi-

bu duygular gözlenmektedir. Değersizlik duygusu yaşayan birey için, diğer bireyler kendisinden ya üstündür ya da aşağı durumdadır. Birey kendi gerçek benliğini kabul etmediğinden, gerçek dışı bir üstünlük çabasına yönelmekte ve kendi benliğine yabancılaşmaktadır. Böylece kendisini üstün bir varlık olarak algılamaya başlayan birey, kusursuzluğa yönelmekte, eleştiriye katlanamamakta ve hatalarını kabullenememektedir. Bu durumda çevreden bireye yönelen eleştiriler, gerçek benliği ile yüzleşmesine neden olmakta ve çatışma yaratmaktadır. Değersizlik duygusu taşıyan birey, kendi değersiz varlığına tanımadığı hakları başka insanlara tanımaktadır. Bu nedenle de genellikle başkalarını memnun etme çabasına yönelmektedir (Geçtan, 1992). Bu açıklamayla ilişkili olarak bulgular incelendiğinde; lise öğrencilerinin % 59'u hatalı olduklarında hatalarını kabullenemediklerini; % 40'ı eleştiriye kendi benliklerine yönelik bir tehdit olarak algıladıklarını ve kabullenemediklerini; lise öğrencilerinin yarısından fazlası ise yaşamdan zevk alamadığını ve mutsuz olduğunu ifade etmektedir. Bu bulgular düşündürücü ve dikkat çekicidir.

Lise öğrencilerinin %82'si düşük başarıyı kendi tembelliklerine değil de başka değişik nedenlere bağlamaktadır. Bu öğrencilerin bir tür savunma mekanizması kullandığı söylenebilir. Yani, başarısızlıklarına başka nedenler bularak bunu mantıklı görmeye ya da göstermeye çalışmaktadırlar. Mantığa bürüne olarak tanımlanabilecek olan bu savunma düzeninde, benlik için bunaltı veren durumlarda birey mantığa ya da akıla yatkın görünen fakat sıkıntı vermeyecek bir neden bulmaktadır (Öztürk, 1990).

Lise öğrencilerinin %75'i olaylar karşısından çabuk sinirlendiğini ifade etmektedir. Duyguların kontrol edilemeyişinin toplumumuzda otoriter anne-baba tutumlarının yaygınlığından kaynaklandığı söylenebilir. Otoriter

ailede, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesine ve paylaşmasına genellikle izin verilmemektedir. Bu tür engellemelerin ailede başlaması ve eğitim sürecinde de devam etmesi sonucunda genellikle duyguları bastırılmış ve yer yer patlama noktasına gelmiş bireylerin yetişmesine neden olmaktadır.

Buraya kadar özetlenen benlik sorunları lise öğrencilerinin çoğunluğunda yani yarıdan fazlasında gözlenen sorunlardır. Ancak bir de öğrencilerin daha küçük bir bölümünde gözlenen ve ergenin psikolojik sağlığı açısından son derece önemli olabilecek benlik sorunları bulunmaktadır. Örneğin; öğrencilerin %24'ü kendini yaşama değer bir insan olarak görmediğini; %21'i ise hiç kimsenin kendisini sevmediğini ifade etmektedir. Bu öğrencilerin, diğer öğrencilere göre intihara daha yatkın oldukları ve sevgiye daha çok ihtiyaç duydukları söylenebilir. Yine öğrencilerin %14'ü de insanlardan nefret ettiklerini ifade etmekte-

dir. Bu öğrencilerde de çeşitli nedenlerden dolayı düşmanlık duygularının daha ağır bastığı ve suç işlemeye daha yakın oldukları söylenebilir. Öğrencilerin %12'si ise kendi cinsiyetinden memnun olmadığını ve %38'i kendini çirkin ve sevimsiz bulduğunu ifade etmektedir.

Burada sözü edilen öğrencilerin öz-güven, öz-saygı ve kendini-kabul düzeylerinin düşük olduğu; ayrıca psikolojik sağlık açısından risk altında oldukları ve psikolojik yardıma ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Lise öğrencilerinde gözlenen benlik sorunlarına; kendinden hoşnutsuzluk, kendini tanımama ve çarpık kendini-kabul boyutları açısından bakıldığında ise; ergenlerde en yaygın benlik sorunun kendinden hoşnutsuzluk olduğu saptanmıştır. Bunu sıra ile çarpık kendini-kabul ve kendini tanıma gibi benlik sorunları izlemektedir. Yani lise öğrencilerinin çoğunluğu, sahip oldukları kişilik özelliklerinden hoşnut ya da memnun olmadıklarını ifade etmektedirler. Kendinden hoşnutsuzluk, çoğunlukla bireyin iç dünyasında çatışma ve gerilim yaratırken, çarpık kendini-kabul ise çoğunlukla insan ilişkilerinde ve iletişimde çatışma yaratmaktadır. Kendini tanımama sorunu ise ergenleri, kararsızlığa ve girişim yetersizliğine yönelten yani başka bir deyişle yaşam alanını sınırlandıran bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergenlerde kendini tanımama sorunu diğer iki sorun grubuna göre daha düşük düzeydedir.

Lise öğrencilerinin benlik sorunlarıyla ilgili olarak bu bölümde açıklanan benlik sorunları daha farklı olarak yorumlanabilir. Burada önemli olan öğrencilerin benlik ve iç dünyaları ile ilgili birçok sorunu bir arada yaşamalarıdır. Bu tür sağlıksız benlik tutumları, davranış bozukluklarına özgü bazı belirtilerle de yakın benzerlik içindedir. Sonuçta ergenler, ailede ve okulda daha fazla sevgi, anlayış, hoş-

görü ve psikolojik yardıma ihtiyaç duymaktadır.

Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak şu öneriler getirilebilir:

1. Liselerde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve daha işlevsel duruma getirilmesi ayrıca bu alanda yaşanan sorunlara kısa zamanda çözüm getirilmesi gereklidir.

2. Benlikle ilgili sorunlar, ergenin psikolojik sağlığını önemli ölçüde tehdit etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, liselerde görev yapan danışma psikologlarının bu konu üzerinde daha fazla yoğunlaşmaları gereklidir. Örneğin, belirli dönemlerde yapılacak araştırmalarla; psikolojik sağlık açısından risk grubu oluşturan bireyler belirlenebilir ve bu öğrencilere yönelik grupla ve bireysel psikolojik danışma hizmetlerine ağırlık verilebilir.

3. Ergenlerle kuracakları iletişimde anne-babaların eğitilmesi gerekir. Toplum olarak bu problemi aşmanın en yakın yolu ise görsel ve işitsel baskından geçmektedir. Kitle iletişim araçlarının bu alanda bir eğitim aracı olarak kullanılması zorunludur.

KAYNAKÇA

Adams, J.F. **Ergenliği Anlamak**, Ankara: Zirve Ofset 1995

Geçtan, E., **İnsan Olmak** 11. Baskı İstanbul: Evrim Matbaası, 1992

Hortaçsu N., **İnsan İlişkileri**, Ankara : Özkan Matbaası, 1991

Köknel Ö., **Kaygıdan Mutluluğa Kişilik**; 11 Baskı, İstanbul Altın Kitaplar Basımevi, 1985

————— **Yaşamın Zaferi**, İstanbul Altın Kitaplar Basımevi, 1994

Öztürk, M.O., **Ruh Sağlığı ve Bozuklukları**, 3. Baskı İstanbul Evrim Matbaacılık, 1990

Rogers C.R., **Client-Centered Therapy**, Boston : Houghton Mifflin C., 1951

Yörükoğlu A; **Gençlik Çağı**, Ankara İş Bankası Kültür Yay. 1986.

Avrupa Yurttaşlığı, Yeniden Yapılanma ve Eğitimin Geleceği

Prof. Dr. İhsan TURGUT
D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi

Ülkemiz kendi sorunlarını kendisi çözmek ve ayakları üstünde kalmak zorundadır. Avrupa Birliği ya da A.B.D istediği için değil, kendisi ve insanlık istediği için sorunlarını yalnız başına çözmek zorundadır.

5-10 Temmuz 1998 tarihleri arasında, Hollanda'da Groningen Üniversitesi, Avrupa'da Karşılaştırmalı Eğitim Derneği ile birlikte ilginç bir sempozyum düzenledi. Bu sempozyuma ben de bir bildiri ile katıldım. Beş günde ve her gün altı bildirinin yer aldığı otuz bildiri ve panelde daha çok Avrupa Birliği ülkelerinin yurttaşlık ve vatandaşlık sorunları, eğitim sistemleri ile ilgili olarak tartışıldı. Avrupa Birliği ile birlikte yalnız ekonomik ve politik sorunlar değil, her ülkenin eğitim sistemi gözden geçirildi. Yeniden yapılanma her alanda görülmekteydi. Özellikle eğitim alanında... Ne yazık ki Bir Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkemiz bu tartışmaların dışında kaldı. Avrupalı, ama Avrupa Birliği ülkesi değiliz...

Şu anda Avrupa Birliği'nde her ülkenin ayrı bir eğitim sistemi olduğu kesindir. Ama bu sistemlerin Avrupa

standartlarında olunmasına dikkat edilmektedir. Fakat bu sistemler şimdi kendilerini Avrupa yurttaşı ve vatanı olarak geliştirmek ve yeni amaçlar edinmek zorundadırlar. 21. yüzyıla girerken, Avrupa Birliği ülkeleri kendilerini bir üst kimlik sorunu olan Avrupa yurttaşı olarak geliştirmek istemektedirler. Avrupa Birliği, birleşmiş bir ulus ve devlet olma yolundadır.

Avrupalı kimdir sorusu, bütün sempozyum boyunca tartışıldı. Bazılarına göre, aynı kültürün değişik versiyonları etrafında toplanan, belli bir coğrafyada ve Hıristiyan olan kimlikler Avrupalı sayılıyordu. Bu Avrupalı aynı zamanda İngilizce, Fransızca ve Almanca konuşacaktı. Yani üç dili birden...

Gerçi burada önemli görüş farklılıkları vardır. Bunlardan bazıları Avrupa Birliği'nin dili İngilizce olmalıdır

demektedirler. Nitekim İngilizce bildiniz mi bir Avrupalı yurttaşla rahat konuşabilirsiniz. Fakat Fransızlar buna karşı gelmektedirler. Fransızca'nın da en az İngilizce kadar geçerli olmasını istemektedirler.

Demek ki Avrupa kimliğinin tanımında ve eğitim sistemlerinin birleştirilmesinde büyük sorunlar yatmaktadır. İşin ilginç yanı, sıradan birçok yurttaş kendilerini bu tanıma sokmaktadır. Çünkü her ülkenin ve her milletin bir de kendi ulusal kimlik sorunu vardır. Aynı zamanda ulusal kültürü ve yaşam biçimi vardır. Dünya vatandaşı olma gibi bir kimlik sorunu vardır. Her ulusun felsefede, sanatta ve eğitimde, hatta dinsel (Hıristiyanlık içinde bile) yaşamda ayrı üslupları vardır. Örneğin İngiliz üslubu, Fransız üslubu, Alman üslubu gibi. Şimdi bu ve diğer üsluplar Avrupa Birliği kimliği içinde eriyip kaybolma tehlikesi içinde olacaklardır. Belki de Avrupa Birliği Yunanistan, İspanya, Portekiz ve Doğu Avrupa ülkeleri açısından faydalı olacaktır. Yunanistan, Avrupa Birliği üyesi olarak, birçok sorunu çözebileceği gibi, birliğin bütün olanaklarından yararlanarak aleyhimize bir takım tuzaklar hazırlayacaktır. Nitekim "Avrupa'da Karşılaştırmalı Eğitim Derneği"nin bir Alman profesörü olan başkanı, bir eğitim projesi düzenleyip, bütün birliğin eğitim sistemlerinin bu standartlarda olması için uygulamaya sokmuştur. Bu proje için büyük paralar verilmektedir. Kıbrıs Rum Kesimi de bu projenin içindedir. Birliğe alınacak diğer bütün ülkelerde bu eğitim projeleri büyük paralar karşılığında uygulamaya sokulmaktadır.

Şimdi Avrupa Birliği'nin en büyük sorunu eğitimin daha ilk aşamalarından itibaren çocuğu yalnız kendi ulusal kimliği içinde değil, Avrupa Birliği kimliği içinde nasıl yetiştirebiliriz sorunudur. Ve daha çocukluk yaşından itibaren, çocukları çok dilli ve kültür-

lü olarak Avrupa'nın gelecek yurttaşları olarak nasıl hazırlayabiliriz? Eğer Avrupalı olmanın en önemli şartlarından biri kişinin birden fazla dil konuşması ise, bunu çocukluktan itibaren nasıl verebiliriz? Ve bir ulusal ait kimliğe sahip olan bir kişiyi Avrupa Birliği üst kimliği için nasıl hazırlamalıdır? Çünkü Avrupa Birliği'ne dahil olan herkes dolaşım özgürlüğüne sahip olacak, aynı parayı ve pasaportu taşıyacak, aynı dilleri konuşacak ve istediği yerde özgürce çalışacaktır. Bir eğitim sistemi bu yeni insan tipine uygun öğrenciler yetiştirecektir. Etnik ve ulusal sorunlar arka plana atılacaktır.

Peki Avrupalı bir ülke olan Türkiye birliğe girsin ya da girmesin, kendini bu yeniden yapılanmaya ve Avrupalı kimliğe hazırlayabilecek mi? Türkler kendilerin Avrupalı yurttaş olarak görebilecekler mi? Politikasını, ekonomik düzenini, demokrasisini ve eğitim sistemini Avrupa düzeyine çıkarabilecek mi? Kendi kimliği ile beraber Avrupalı kimliğine göre düzenleyebilecek midir? Avrupa'da sıradan insanların bile kendi dilinden başka, en az bir dil konuştuğu, Türkiye'de ise üniversite mezunlarının bile birden fazla dil konuşmaması sorunu nasıl çözümlenecek? Etnik sorunlarını, "Siyasal İslam" sorununu ve demokrasi sorununu çözebilecek mi? Sosyal, sağlık ve iş güvencesini sağlayabilecek mi? Yurt dışındaki yurttaşlarımızın sorunları yalnız bizim değil, Avrupa Birliği ülkelerinin de en büyük sorunlarından biridir. Onların sorunlarını çözümlenebilecek mi?

Bana öyle geliyor ki, ülkemiz bu Avrupa Birliği üyelerinin hazırlamış olduğu eğitim projelerinden bir an önce yararlanmalı ve uygulamaya koymalıdır. Ayrıca diğer sorunlarını da bir an önce çözmelidir. Unutmayalım ki gümrük kapılarında bile Avrupalı olanlarla olmayanlar ayrı sıralardan geçmektedir.

European ve non-European kimlik, yaşamın her safhasında kendini göstermektedir. Bu aynı zamanda çağdaş, ya da çağdışı bir kimliğe sahip olmak demektir. Şimdilik Avrupa uygarlığı, modernliği ve çağdaşlığı simgelemektedir. Avrupa uygarlığı, Batı uygarlığı dediğimiz şeydir. Avrupa'da olan ve olmayan Türkler ve Müslümanlar non-European yani çağdışı bir yaşam sürdürmektedirler. İşin ilginç yanı yukarıda adı geçen uluslar arası sempozyuma, biz hariç Müslüman ülkelerden hiçbiri katılmamıştır. Müslümanlar dünyayı çok geriden izlemektedirler. Türkiye tek lâik ve Avrupa'da toprağı bulunan tek Müslüman ülke olarak, Avrupa Birliği'ne girsin ya da girmesin, Avrupa ve bir bakıma dünya standartlarında yaşamak zorundadır. Demokrasi, insan hakları, lâiklik ve siyasal İslam'la ilgili sorunları çözmek zorundadır. Dinde reform mutlaka yapılmalıdır. Avrupa bunu beş yıl önce yapmıştır.

Türkiye büyük bir ülkedir. Çok önemli stratejik ve kültürel bir konumu vardır. Doğu-Batı arasında adeta bir köprüdür. Bu konumunu, ki bu evrensel bir konumdur, çok iyi kullanması gerekmektedir. Avrupa Birliği ülkelerini ve diğer önde giden A.B.D'yi geçmek zorundadır. Ama şimdi onlar şanslı ve her gün biraz daha güçlenmektedirler. İlerde bu ilginç ülkemiz Avrupa Birliği üyeleri tarafından kuşatılmak tehlikesi içinde olabilir. İleride Kıbrıs Rum kesiminin, Bulgaristan'ın ve Doğu Avrupa'dan bir çok ülkenin daha bu birliğe girme ihtimali büyüktür.

Avrupa Birliği'nin belli bir coğrafya sorunu olduğunu sanmıyorum. Şimdilik kendisini belli bir coğrafya ile sınırlamakta ve Avrupa yurttaşlığını ve kimliğini sınırlı tutmaktadır. Ama bana öyle geliyor ki, Avrupa Birliği belli bir kültür, Hıristiyanlık ve belli dilleri konuşma etrafında toplanacaktır. Bu diller İngilizce, Fransızca ve

Almanca olacaktır. Ve ilerde bu birlik, güçlü olan üyenin egemenliği altına girecektir, bu da Almanya olabilir. Almanya şimdilik lider konumundadır. Nitekim Birliğin diğer üyeleri bunun farkındadır ve büyük endişeleri vardır. Çünkü Almanya, Avrupa tarihinde kötü deneyimleri olan bir ülkedir. Çünkü Birinci ve İkinci Dünya savaşlarının çıkış nedeni Almanlardır. Nazizm Almanların ve Avrupa'nın yüz karasıdır. Eğer Avrupa Birliği bir Hıristiyan kulübü olarak kalacaksa, yurttaşlığını ve kimliğini bu kulüple belirleyecekse o zaman bir üçüncü dünya savaşının çıkmaması imkansızdır. Çünkü yeni bir bloklaşma ve ideolojileşme söz konusudur. Oysa insanlığın geçmiş deneyimleri göstermektedir ki, her türlü bloklaşma tehlikelidir. Öyle ümit ediyorum ki, 21. Yüzyıl ideolojilerin ve bloklaşmaların sonu olacaktır. Eğer sonu olmazsa, Avrupa Birliği bloklaşması karşısında başka bir bloklaşma antitez olarak çaresiz ortaya çıkacaktır. Bu da üçüncü bir dünya savaşına insanlığı sürükleyebilir.

Sonuçta, ülkemiz kendi sorunlarını kendisi çözmek ve ayakları üstünde kalmak zorundadır. Avrupa Birliği ya da A.B.D istediği için değil, kendisi ve insanlık istediği için sorunlarını yalnız başına çözmek zorundadır. Özellikle demokrasi ve insan haklarıyla ilgili sorunlarını. Yeniden yapılanma ya da reform bütün alanlarda yapılmalıdır. Eğitimde bütün kurumlar yeniden yapılanma ve reform sürecine girmelidir. Tüm yurttaşların sosyal, sağlık ve iş güvenceleri sağlanmalıdır. Nüfus planlaması ve doğum kontrolü şarttır. Eğitimin bütün aşamalarında nicelik sorunu yerine, nitelik sorunu göz önüne alınmalıdır. Kafası çalışan, çağdaş, araştırmacı, demokrat, insan haklarına saygılı yurttaşlar yetiştirdiğimizde, bu yurttaşlar aynı zamanda Avrupa ve Dünya standartlarında olmuş olacaklardır.

YAYINLAR

TÜRKİYE'DE EĞİTİM YÖNETİMİ

Yurdumuzda, "eğitim yönetimi" konusunda ilk çalışmaları yapan ve bunu bilimsel bir temele oturtma çabası gösteren değerli eğitimci Prof. Dr. Ziya Bursalıoğlu'na armağan olarak hazırlanan kitap, 24 meslektaşının yazılarından oluşmuştur. Editörlüğünü Prof. Dr. Haydar Taymaz ve Prof. Dr. Muhsin Hesapçıoğlu'nun yaptığı kitapta, eğitim alanıyla ilgili çeşitli sorunları irdeleyen özgün yazılar yer almaktadır. Kitapta, Prof. Dr. Ziya Bursalıoğlu'nun geniş bir biyografisi ve bibliyografisi de bulunmaktadır.

"Türkiye'de Eğitim Yönetimi", Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları tarafından yayımlanmıştır.

YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE VE TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİ İÇİN ÖNERİLER

YÖK Yürütme Kurulu Üyesi olan Prof. Dr. Mümin Köksoy'un, genişletilmiş 2. basımı yapılan kitabı, Genel Bilgiler, Yükseköğretimde Kalite Güvence Sistemi ve Ülkelerden Örnekler, Türk Yükseköğretiminin Mevcut Durumu, Öğretim Üyeliği Mesleği, Bilimsel Dergiler, Kalite İçin Yapılanma, Kalite Güvencesi ve Denetimi İçin Öneriler, Türk Üniversitelerinin Kalite Sıralaması bölümlerinden oluşmaktadır. Kitabın sonunda da bu bölümlerin ve önerilerin bir özeti bulunmaktadır.

Konuyla ilgili çeşitli istatistiklerin, şekil ve tabloların da yer aldığı kitap, yükseköğretim sistemimiz ve kurumlarımız konusunda en kapsamlı araştırma olarak nitelenebilir. Yükseköğretimimiz konusunda derinlemesine bilgi edinmek ve bu konuda araştırma yapmak isteyenler için her zaman kaynak olarak yararlanılabilecek bu yapıt, İstanbul Kültür Üniversitesi tarafından yayımlanmıştır.

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

*gerçek bir öğrenme sürecinin
coşku ve sevinçle yaşandığı
özgün bir bilgi ortamı*

ÖN LİSANS

TEKNİK BİLİMLER MESLEK YÜKSEKOKULU

Bilgisayar Programcılığı Programı / Endüstriyel Elektronik Programı

İŞLETMECİLİK MESLEK YÜKSEKOKULU

**İşletme Programı / Turizm İşletmeciliği Programı /
Halkla İlişkiler Programı (Yeni)**

LİSANS

MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK FAKÜLTESİ

**İnşaat Mühendisliği Bölümü / Mimarlık Bölümü /
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü / Endüstri Mühendisliği Bölümü**

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

İşletme Bölümü / Uluslararası İlişkiler Bölümü / İktisat Bölümü (Yeni)

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

**Matematik-Bilgisayar Bölümü / İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (Yeni) /
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Yeni)**

HUKUK FAKÜLTESİ

YÜKSEK LİSANS

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MBA İşletme Yüksek Lisansı / ve diğerleri

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mühendislik Yönetimi / ve diğerleri

İNGİLİZCE HAZIRLIK OKULU

ÜLKER'den Zirvedeki Yeni Lezzet

ÜLKER King TOP Çikolata, Fındıklı Top Çiklat
Chocolate Coated Wafer With Hazelnut